

א. ב ויקרא אל-משה וידבר יהוה אליו מאהל מועד לאמר: דבר אל-בני א ויקרא

ישראל ואמרת אליהם אדם כי-יקריב מכם קרבן ליהוה מן-הבהמה מן-

תרגום אונקלוס

א ויקרא למשה ומליל יי עמיה ממשכן זמנא למימר:

ב מליל עם בני ישראל ותימר להון אנש ארי יקריב מנכון קורבנא קדם יי מן בעירא מן

פירוש רש"י

'קול ה' בכת, קול ה' בהדר, קול ה' שבר ארזים' (תהלים סדר ג פסוק קכז-קכח, מזמור כח שלנו פסוק ד-ה), אם כן למה נאמר מאהל מועד? מלמד, שהיה הקול נפסק. כיוצא בו: 'וקול כנפי הפרושים נשמע עד החצר החיצנה' (יחזקאל ה:ה) יכול, מפני שהקול נמוך? תלמוד לומר 'פקול אל שדי בדברו' (שם), אם כן, למה נאמר 'עד החצר החיצנה'? שפיון שמגיע שם, היה נפסק: מאהל מועד לאמר. יכול, מכל הבית? תלמוד לומר: 'מעל הכפרת' (במדבר שם). יכול, מעל הכפרת כלה? תלמוד לומר 'מבין שני הכרבים': לאמר. צא ואמר להם דברי כבושין: 'בשבילכם הוא נדבר עמי'. שכן מצינו, שכל שלשים ושמונה שנה שהיו ישראל במדבר כמנדים, מן המרגלים ואילך, לא נתיחד הדבור עם משה, שנאמר 'ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וגו' וידבר ה' אלי לאמר' (דברים טו-טז) [ויג - אלי היה הדבור]. דבר אחר: צא ואמר להם דברי והשיבני אם יקבלום, כמו שנאמר 'וישב משה את דברי העם וגו' (שמות טו:ג). (ב) אדם כי יקריב מכם כשיקריב; בקרבנות נדבה דבר הענין: אדם. למה נאמר? מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל, שהכל היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל: הבהמה. יכול, אף חיה בכלל? תלמוד לומר 'בקר וצאן': מן הבהמה ולא כלה, להוציא את הרוכע ואת הנרבע:

מפתח סדרי התנך

התעלמות החלוקה לפרקים מהחלוקה לפרשיות וסתומות. כאן המקום להדגיש שהחלוקה לפרקים מתעלמת

לחלוטין מהחלוקה לפרשיות פתוחות או סתומות, בין אם ההתעלמות היא במזיד ובין אם מחוסר ידיעה התוצאה היא שיבוש חמור. פרשיות אלו הן חלק מהותי מכתבת התורה. ההלכה היא שטעות בסימון הפרשיות פוסלת את הספר. עד שאם נמצא ספר שבו יש פרשה במקום שלא צריכה להיות, או שאין פרשה במקום שצריכה להיות, ואפילו אם יש

פרשה פתוחה במקום סתומה, וכן להיפך, הרי הספר פסול. (רמבם, הלכות ספר תורה, פרק ח הלכה ג)

רש"י כאן מסביר שההפסקות בין הפרשיות נועדו לתת למשה רבינו שהות לעיין בנושא הנלמד: ומה היו הפסקות משמשות? לתן רוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין; קל וחומר להדיט הלמד מן ההדיט. אם כן, הקשר הפנימי בין הפסוקים המרכיבים את הפרשה הוא מהותי. הפרדה בין פסוקים בתוך אותה פרשה יכולה לעקר ולשבש את המסר הערכי שלה. הדוגמות הבולטות ביותר הן: בראשית פרקים ו, לב. שמות פרקים ו, טז, לב. לט. ויקרא פרק כז, במדבר פרקים כב, כז, לב. דברים פרקים ב, ו, יב, יג. ועיין במה שכתבנו בחטא העגל ובסיום סדרת בהר.

הפסוק סדר א: פרופסור יוסף עופר מציין שלוש נבואות כהפטרות לסדר זה הפותח בקריאת ה' אל משה. 1. מנבואות מיכה (תרי עשר יא:ג) קול ה' לעיר יקרא ותושיה יראה שמש שמועו מטה ומי יעדה: זו נבואת תוכחת מוסר על שחיתות ראשי העם. 2. מנבואות ישעיה (כ:יד) אני אני דברתי אף-קראתיו הביאתיו והצליח דרכו: זו נבואת גאולה. 3. נבואת שמואל הראשונה (ב:לא) ויקרא ה' אל-שמואל ויאמר הנני. הפטרה זו היא על בסיס ההקבלה בין משה לשמואל: משה ואהרן בכהניו ושמואל בקרניו שמו קראים אלה' והוא יענם: (תהלים סדר יג פסוק קיב, מזמור צח שלנו פסוק ו).

רבי ינאי הכיר את ההפטרות והוא רומז את כולן בפיוטו לסדר זה:

יה קרא קרואיך / והקריא קריאיך // עדת קוראיך / קהל מקוראיך [על פי ספר שמואל]

נדברו לך יושר / דבר למו ישיר // קול לך ישאו / ומדברותיך כאו ישאו

יקרא קול / לעיר קוראם קול // ... שנאה בקול / כאהב בקול [על פי נבואת מיכה]

יצלח דברך / יצליח קראך // כדיברתה וקראתה דבר וקרא [על פי נבואת ישעיה]

ראשי הסדרים הם פסוקי יסוד במחשבת ישראל רש"י בתחילת פסוק א מסביר את החידוש שבראש סדר ג בישעיה.

ויקרא

א הַבֶּקֶר וּמִן־הַצֹּאֵן תִּקְרִיבוּ אֶת־קִרְבָּנְכֶם: אִם־עֹלָה קָרְבְּנוֹ מִן־הַבֶּקֶר זָכָר
 ב תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ לְרֹצְנוֹ לִפְנֵי יְהוָה: וְסָמָךְ
 ג יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו: וְשַׁחֲט אֶת־בֶּן הַבֶּקֶר לִפְנֵי
 ד יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ
 ה סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְהִפְשִׁיט אֶת־הָעֹלָה וְנָתַח אֹתָהּ לַנֹּתְחִיָּה:
 ו זָוְּנָתְנוּ בְנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל־הָאֵשׁ: וְעָרְכוּ
 ז בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֹּתְחִים אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפֶּדֶר עַל־הָעֲצִים אֲשֶׁר
 ח עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ: וְקָרְבוּ וְכָרְעוּ יָרֵחַץ בְּמַיִם וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־
 ט הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶה אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחּוֹחַ לַיהוָה:
 י וְאִם־מִן־ב

תרגום אונקלוס

תורי ומן עֲנָא תִקְרִיבֵנוּ ית קורבנכון: ג אם עֲלֵתָא קורבניה מן תורי דְּכָר שְׁלִים יִקְרַבְנִיה לְתַרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא יִקְרִיב יתִּיה לְרַעְוָא לִיה קָדָם יי: ד וְסָמָךְ יִדִּיה עַל רִישׁ עֲלֵתָא וְיִתְרַעֵי לִיה לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי: ה וְיִכּוֹס ית בַּר תּוֹרֵי קָדָם יי וְיִקְרִיבֵנוּ בְנֵי אֹהֶרֶן כֹּהֲנֵי ית דְּמָא וְיִזְרְקוּן ית דְּמָא עַל מִדְּבָחָא סְחוֹר סְחוֹר דְּבִתְרַע מִשְׁכָּן זִמְנָא: ו וְיִשְׁלַח ית עֲלֵתָא וּפְלִיג יתֵה לְאַבְרָהָא: ז וְיִתְנֹן בְּנֵי אֹהֶרֶן כֹּהֲנָא אִישְׁתָּא עַל מִדְּבָחָא וְיִסְדְּרוּן אֲעִיָּא עַל אִישְׁתָּא: ח וְיִסְדְּרוּן בְּנֵי אֹהֶרֶן כֹּהֲנֵי ית אֲבִרְיָא ית רִישָׁא וְיִת תְּרַבָּא עַל אֲעִיָּא דְּעַל אִישְׁתָּא דְּעַל מִדְּבָחָא: ט וְגִוְיָה וְכָרְעוּהִי יַחֲלִיל בְּמִיָּא וְיִסִּיק כֹּהֲנָא ית כּוּלָּא לְמִדְּבָחָא עֲלֵתָא קורבן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי: י וְאִם מִן פִּירוּשׁ רְשִׁי

מִן הַבֶּקֶר. לְהוֹצִיא אֶת הַנֶּעֱבֵד: מִן הַצֹּאֵן. לְהוֹצִיא אֶת הַמִּקְצָה: וּמִן הַצֹּאֵן. לְהוֹצִיא אֶת הַנּוֹגֵחַ שֶׁהִמִּית; כִּשְׁהוּא אוֹמֵר לְמִטָּה מִן הָעֵנִין 'מִן הַבֶּקֶר' (פסוק ג), שְׁאִין תִּלְמוּד לומר – לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרֵפָה: תִּקְרִיבוּ. מִלְּמַד, שֶׁשְׁנַיִם מִתְנַדְּבִים עוֹלָה בְּשִׁתְּפוּת: קִרְבָּנְכֶם. מִלְּמַד, שֶׁהִיא בָּאָה נְדָבָת צָבוֹר, הִיא עוֹלֶת קֵיץ הַמִּזְבֵּחַ הַבָּאָה מִן הַמוֹתְרוֹת: (ג) זָכָר. וְלֹא נִקְבְּהָ; כִּשְׁהוּא אוֹמֵר 'זָכָר' לְמִטָּה (פסוק י) שְׁאִין תִּלְמוּד לומר – זָכָר וְלֹא טְמֵטוֹם וְאֵנְדְּרוּגִינוֹס: תָּמִים. בְּלֹא מוֹם: אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. מִטְּפֵל בְּהִבָּאתוֹ עַד הָעֶזְרָה; מִהוּ אוֹמֵר 'יִקְרִיב' 'יִקְרִיב' אֲפֹלוּ נִתְעַרְבָה עוֹלֶת רְאוּבֵן בְּעוֹלֶת שְׁמֵעוֹן, יִקְרַב כָּל אֶחָד לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא. וְכֵן עוֹלָה בַּחֲלִין, יִמְכְּרוּ הַחֲלִין לְצָרְכֵי עוֹלוֹת, וְהָרִי הֵן כָּלֵן עוֹלוֹת, וְתִקְרַב כָּל אַחַת לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא. יָכוֹל, אֲפֹלוּ נִתְעַרְבָה בְּפִסּוּלִין אוֹ בְּשִׁאֲנוֹ מִיָּנוּ? תִּלְמוּד לומר 'יִקְרִיבֵנוּ: יִקְרִיב אֹתוֹ. מִלְּמַד, שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ. יָכוֹל, בְּעַל כְּרָחוּ? תִּלְמוּד לומר 'לְרֹצְנוֹ', הָא כִּי־צֵד? כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שִׁיאִמַר 'רוּצָה אֲנִי: לִפְנֵי ה' וְסָמָךְ. אֵין סְמִיכָה בְּבִמָּה: (ד) עַל רֹאשׁ הָעֹלָה. לְהִבִּיא עוֹלֶת חוּבָה לְסְמִיכָה, וְלְהִבִּיא עוֹלֶת הַצֹּאֵן: הָעֹלָה. פֶּרֶט לְעוֹלֶת הָעוֹף: וְנִרְצָה לוֹ. עַל מָה הוּא מִרְצָה לוֹ? אִם תֹּאמַר עַל כְּרֹתוֹת וּמִיתוֹת בֵּית דִּין, אוֹ מִיתָה בְּיַד שְׁמַיִם, אוֹ מִלְּקוֹת? הָרִי עֲנֹשֶׁן אָמַר! הָא אֵינוּ מִרְצָה, אֲלֹא עַל 'עֲשֵׂה' וְעַל 'לֹא שֶׁנָּתַק לַעֲשֹׂה': (ה) וְשַׁחֲט וגו' וְהִקְרִיבוּ וגו' הַכֹּהֲנִים. מִקְבֵּלָה וְאֵילָךְ מִצּוֹת כֹּהֲנָה, לְמַד עַל הַשְׁחִיטָה שְׁכֻשָּׁרָה בְּזֶר: לִפְנֵי ה'. בְּעֶזְרָה: וְהִקְרִיבוּ. זֹו קִבְּלָה, שֶׁהִיא הִרְאִישׁוֹנָה, וּמִשְׁמַעָה לְשׁוֹן 'הוֹלֵכָה', לְמַדְנוּ שֶׁשְׁתִּיתָהּ בְּבִנֵי אֹהֶרֶן: בְּנֵי אֹהֶרֶן. יָכוֹל, חֲלָלִים? תִּלְמוּד לומר

'הַכֹּהֲנִים': אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם. מִה תִּלְמוּד לומר 'דָּם' 'דָּם' – שְׁתֵּי פְעָמִים? לְהִבִּיא אֶת שְׁנֵתְעַרְב בְּמִיָּנוּ, אוֹ בְּשִׁאֲנוֹ מִיָּנוּ; יָכוֹל, אִף בְּפִסּוּלִים, אוֹ בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת אוֹ בַּחֲטָאוֹת הַחִיצוֹנוֹת, שְׁאֵלוּ לְמַעַלָּה וְהִיא לְמִטָּה? תִּלְמוּד לומר בְּמָקוֹם אַחֵר 'אֶת דְּמוֹ' (בפסוק יא): וְזָרְקוּ. עוֹמֵד לְמִטָּה וְזָרַק מִן הַפְּלִי לְכַתֵּל הַמִּזְבֵּחַ לְמִטָּה מַחוּט הַסִּקְרָא כִּנְגֵד הַזְּוִיּוֹת. לְכָךְ נֶאֱמַר 'סָבִיב', שֶׁהִיא הָדָם נִתּוֹן בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַמִּזְבֵּחַ. אוֹ יָכוֹל, יִקְיָפְנוּ בַּחוּט? תִּלְמוּד לומר 'וְזָרְקוּ' וְאִי אֲפֹשֶׁר לְהִקִּיף בְּזִרְיָקָה. אִי 'וְזָרְקוּ', יָכוֹל, בְּזִרְיָקָה אַחַת? תִּלְמוּד לומר 'סָבִיב', הָא כִּי־צֵד? נוֹתֵן שְׁתֵּי מִתְנֹת שֶׁהֵן אֲרָבַע: אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. וְלֹא בְּזִמְן שֶׁהוּא מְפָרֵק: (ו) וְהִפְשִׁיט אֶת הָעֹלָה. מִה תִּלְמוּד לומר 'הָעֹלָה'? לְרִבּוּת אֶת כָּל הָעוֹלוֹת לְהַפְשִׁיט וְנִתּוּחַ: אֹתָהּ לַנֹּתְחִיָּה. וְלֹא נִתְחִיָּה לַנֹּתְחִים: (ז) וְנָתְנוּ אֵשׁ. אִף עַל פִּי שֶׁהָאֵשׁ יוֹרֶדֶת מִן הַשָּׁמַיִם, מִצּוּה לְהִבִּיא מִן הַהֲדִיּוֹט: בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֵן. כִּשְׁהוּא בְּכַהוֹנוֹ; הָא אִם עֶבֶד בְּכַגְדֵי כֶּהֱן הֲדִיּוֹט, עֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה: (ח) בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים. כִּשְׁהֵם בְּכַהוֹנִים; הָא כֶּהֱן הֲדִיּוֹט שֶׁעֶבֶד בְּשִׁמוּנָה בְּגָדִים, עֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה: אֶת הַנֹּתְחִים אֶת הָרֹאשׁ. לִפִּי שְׁאִין הָרֹאשׁ בְּכָלֵל הַפֶּשֶׁט וְנִתּוּחַ, שֶׁכָּכֵר הֵתִז בְּשִׁחִיטָה, לִפִּיכָךְ הִצְרֹךְ לְמִנּוּתוֹ לַעֲצֹמוֹ: וְאֶת הַפֶּדֶר. לְמָה נֶאֱמַר? לְלַמֵּד, שֶׁמִּעֲלָהּ עִם הָרֹאשׁ וּמִכֶּסֶה בּוֹ אֶת בֵּית הַשְׁחִיטָה, וְזֵהוּ דְּרָךְ כְּבוֹד שֶׁל מַעַלָּה: אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ. שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַגְּזִירִין יוֹצֵאִין חוּץ לְמַעַרְכָּה: (ט) עֹלָה. לְשֵׁם עוֹלָה יִקְטִירֵנוּ: אִשָּׁה. כִּשְׁשִׁחֲטָנוּ, יֵהָא שׁוֹחֲטוֹ לְשֵׁם הָאֵשׁ; וְכָל 'אִשָּׁה' – לְשׁוֹן אֵשׁ, פּוֹיֵאֵרָא בְּלַעַז: נִיחּוּחַ. נַחַת רוּחַ לִפְנֵי, שְׁאִמְרָתִי וְנַעֲשֵׂה רְצוֹנִי:

ויקרא

א הִצֵּאן קִרְבָּנוֹ מִן־הַכֹּשְׂבִים אוֹ מִן־הָעֵצִים לְעֹלָה זָכַר תָּמִיד יִקְרִיבֻנוּ:

יא וְשַׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צִפְנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְנֵי אֹהֶלן הַכֹּהֲנִים
יב אֶת־דָּמֹו עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: וְנָתַח אֹתוֹ לְנִתְחָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־פָּדְרוֹ
יג וְעֶרְךָ הַכֹּהֵן אֹתָם עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ: וְהִקְרַב
וְהִכְרִיעַ יָרַח בָּמִים וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ עֹלָה הוּא
אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

יד וְאִם מִן־הָעוֹף עֹלָה קִרְבָּנוֹ לַיהוָה וְהִקְרִיב מִן־הַתְּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיוֹנָה ג שְׁנִי
טו אֶת־קִרְבָּנוֹ: וְהִקְרִיבוֹ הַכֹּהֵן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַק אֶת־רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ
טז וְנִמְצָה דָּמֹו עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ: וְהִסִּיר אֶת־מְרָאָתוֹ בְּנִצָּתָהּ וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ
יז אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ קִדְמָה אֶל־מְקוֹם הַדָּשָׁן: וְשָׁפַע אֹתוֹ בְּכַנְפָּיו לֹא יִבְדִּיל
וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ עֹלָה הוּא אֲשֶׁה

תרגום אונקלוס

עֲנֵא קִרְבָּנִיה מִן אִמְרִיא אוּ מִן בְּנֵי עֲזִיא לְעֹלְתָא דְכָר שְׁלִים יִקְרַבְנִיה: יֵא וְיָכֹס יְתִיה עַל שְׂדָא דְמִדְבָּחָא צְפוּנָא
קָדָם יִי וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אֹהֶלן כְּהֵנִיא יֵת דְמִיה עַל מִדְבָּחָא סְחוּר סְחוּר: יֵב וְיַפְלִיג יְתִיה לְאִבְרוּהִי וְיֵת רִישִׁיה וְיֵת תְּרַבְיָה
וְיִסְדֵּר כְּהֵנָא יִתְהוֹן עַל אַעֲיָא דְעַל אִישְׁתָּא דְעַל מִדְבָּחָא: יֵג וְגִנָּא וְכִרְעִיא יַחֲלִיל בְּמִיא וְיִקְרִיב כְּהֵנָא יֵת כּוֹלָא
וְיִסִּיק לְמִדְבָּחָא עֲלִתָא הוּא קוֹרְבָן דְמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קָדָם יִי: יֵד וְאִם מִן עוֹפָא עֲלִתָא קוֹרְבָנִיה קָדָם יִי וְיִקְרִיב
מִן שְׁפִנְיָנִיא אוּ מִן בְּנֵי יוֹנָה יֵת קוֹרְבָנִיה: טו וְיִקְרַבְנִיה כְּהֵנָא לְמִדְבָּחָא וְיִמְלוֹק יֵת רִישִׁיה וְיִסִּיק לְמִדְבָּחָא וְיִתְמַצִּי
דְמִיה עַל כּוֹתֵל מִדְבָּחָא: טז וְיַעֲדִי יֵת זַפְקִיה בְּאוֹכְלִיה וְיִרְמִי יֵתָּה בְּסִטֵּר מִדְבָּחָא קְדוּמָא בְּאַתֵּר דְמִקְרִין קְטָמָא:
יז וְיַפְרִיק יְתִיה בְּכַנְפֹּהִי לֹא יַפְרִישׁ וְיִסִּיק יְתִיה כְּהֵנָא לְמִדְבָּחָא עַל אַעֲיָא דְעַל אִישְׁתָּא עֲלִתָא הוּא קוֹרְבָן

פירוש רש"י

זה הַזָּפֶק: בְּנִצָּתָהּ. עִם בְּנֵי מַעֲיָה. וְנִוְצָה' לְשׁוֹן דָּבָר
הַמָּאוּס, כְּמוֹ 'כִּי נָצוּ גַם נָעוּ' (איכה, קינה ד: טו), וְזֶהוּ
שֶׁתִּרְגַּם אֲוִנְקֵלוֹס 'בְּאוֹכְלִיה', וְזֶהוּ מִדְּרָשׁוֹ שֶׁל אַבָּא
יוֹסִי בֶן חֲנַן שֶׁאָמַר נוֹטֵל אֶת הַקֶּרֶבֶת עִמָּהּ. וְרַבּוּתֵינוּ
זָכוּרֵם לְבִרְכָּהּ אָמְרוּ: קוֹדֵר סָבִיב הַזָּפֶק בְּסִפִּין כְּעִין
אַרְבָּה, וְנוֹטְלוֹ עִם הַנִּוְצָה שֶׁעַל הָעוֹר; בַּעֲוֹלַת בְּהֵמָה
שֶׁאֵינָהּ אוֹכֵלֶת אֶלָּא בְּאִבּוֹס בְּעֹלֶיהָ, נֶאֱמַר 'וְהִקְרַב
וְהִכְרִיעַ יָרַח בָּמִים וְהִקְטִיר' (בַּפְסוֹק יג),
וּבַעֲוֹף שֶׁנֶּזֶן מִן הַגִּזְל, נֶאֱמַר 'וְהִשְׁלִיךְ' אֶת הַמַּעֲסִים,
שֶׁאֵכָל מִן הַגִּזְל: אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ קִדְמָה. בְּמִזְרָחוֹ שֶׁל
כָּבֵשׁ: אֵל מְקוֹם הַדָּשָׁן. מְקוֹם שְׁנוֹתַיִן שֶׁם תְּרוּמַת
הַדָּשָׁן בָּכָל בָּקָר, וְדָשׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְהַמְּנוּרָה,
וְכֹלָם נִבְלָעִים שֶׁם בְּמִקְוֶה: (יז) וְשָׁפַע. אֵין 'שְׁסוּעַ'
אֶלָּא בִיד; וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּשִׁמּוֹשׁוֹן 'וְיִשְׁפָּעָהּ כְּשִׁפָּעָה
הַגִּדִי' (שׁוֹפְטִים י: ח): בְּכַנְפָּיו. עִם כְּנָפָיו; אֵינוֹ צָרִיךְ
לְמַרֵּט כְּנָפֵי נִוְצָתוֹ: בְּכַנְפָּיו. נִוְצָה מִמֶּשֶׁ; וְהִלָּא אֵין
לָךְ הַדִּיוֹט, שֶׁמִּרְיַח רִיחַ כְּנָפִים נִשְׁרָפוֹת וְאֵין נִפְשׁוֹ
קָצָה עָלָיו, וְלָמָּה אָמַר הַכְּתוּב יִקְרַב? כִּדִּי
שִׁיָּהּ הַמִּזְבֵּחַ שָׁבַע וּמִהֲדָר בְּקִרְבָּנוֹ שֶׁל עֲנִי:
לֹא יִבְדִּיל. אֵינוֹ מִפְּרָקוֹ לְגַמְרִי לְשִׁתִּי חֲתִיכוֹת, אֶלָּא
קוֹרְעוֹ מִגִּבּוֹ; נֶאֱמַר בְּעוֹף 'רִיחַ נִיחֹחַ' וְנֶאֱמַר בְּבֵהֵמָה
'רִיחַ נִיחֹחַ' (בַּפְסוֹק ט), לֹאִמַּר לָךְ: אֶחָד הַמְּרָבָה
וְאֶחָד הַמִּמְעִיט, וּבִלְבָד שִׁיכּוֹן אֶת לְבֹו לְשִׁמִּים:

(י) וְאִם מִן הַצֹּאן. וְו מוֹסִיף עַל עֲנִיָן רֹאשׁוֹן. וְלָמָּה
הַפְּסָק? לְתַן רִיחַ לְמִשְׁה לְהַתְּבוֹנֵן בֵּין פְּרָשָׁה לְפְרָשָׁה:
מִן הַצֹּאן וְגו' מִן הַכֹּשְׂבִים וְגו' מִן הָעֵצִים. הָרִי אֵלֹו שְׁלִשָּׁה
מַעֲוִטִין, פְּרָט לְזָקֵן, וְלַחֹלָה וְלַמְּזֶהֶם: (יא) עַל יֶרֶךְ
הַמִּזְבֵּחַ. עַל צֶד הַמִּזְבֵּחַ: צִפְנָה לִפְנֵי ה'. וְאֵין צְפוֹן
בְּבִמָּה: (יד) מִן הָעוֹף. וְלֹא כָּל הָעוֹף; לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר
'תָּמִיד זָכַר בְּבָקָר בְּכֹשְׂבִים וּבְעֵצִים' (לֵחֵלן יח: ג) – תְּמוֹת
וְזָכוֹת בְּבֵהֵמָה וְאֵין תְּמוֹת וְזָכוֹת בְּעוֹפּוֹת; יְכוֹל,
אִף מִחֲסֵר אֵיבָר? תִּלְמוּד לֹאִמַּר 'מִן הָעוֹף': תְּרִים.
גְּדוֹלִים וְלֹא קְטָנִים: בְּנֵי יוֹנָה. קְטָנִים וְלֹא גְדוֹלִים: מִן
הַתְּרִים אוּ מִן בְּנֵי הַיוֹנָה. פְּרָט לְתַחֲלַת הַצִּיְהוּב, שֶׁבִּזָּה
וְשִׁבְזָה שֶׁהוּא פְּסוּל, שֶׁגְּדוֹל הוּא אֶצֶל בְּנֵי יוֹנָה וְקִטָּן
אֶצֶל תְּוֹרִים: (טו) וְהִקְרִיבוֹ. אֶפְלוּ פְּרִידָה אַחַת יָבִיא:
הַכֹּהֵן וְגו' וּמָלַק. אֵין מְלִיקָה בְּכָלִי, אֶלָּא בְּעֲצָמוֹ שֶׁל
כֹּהֵן: קוֹצֵץ בְּצִפְרָנוֹ מִמּוֹל הָעֶרְךָ, וְחֹתֶךְ מִפְּרָקָתוֹ עַד
שֶׁמִּגִּיעַ לְסִימָנִין וְקוֹצֵץ: וְנִמְצָה דָּמֹו. לְשׁוֹן 'וּמִיץ
אִפִּים' (מִשְׁלֵי ח: עג), 'כִּי אָפַס הַמִּץ' (יִשְׁעִיה ו: מד) – כּוֹבֵשׁ
בֵּית הַשְּׁחִיטָה עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהָדָם מִתְּמַצָּה וְיִזְרַד:
וּמָלַק וְגו' וְהִקְטִיר וְגו' וְנִמְצָה. אֶפְשָׁר לֹאִמַּר כֵּן? מֵאַחֵר
שֶׁהוּא מִקְטִיר הוּא מוֹצֵה: אֶלָּא מַה הַקְטָרָה – הָרֹאשׁ
בְּעֲצָמוֹ וְהַגּוֹף בְּעֲצָמוֹ, אִף מְלִיקָה כֵּן; וּפְשׁוּטוֹ שֶׁל
מִקְרָא: מִסֵּרס הוּא – 'וּמָלַק וְהִקְטִיר', וְקָדָם הַקְטָרָה –
'וְנִמְצָה דָּמֹו' כְּבָר: (טז) מִרְאָתוֹ. מְקוֹם הָרָאִי [וְיִג הָרַעִי],

א יח ריח ניחח ליהוה: ונפש פי תקריב קרבן מנחה ליהוה ד ב ויקרא

יט סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה: והביאה אל-בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל-לבנתה

כ והקטיר הכהן את-אזפרתה המזבחה אשה ריח ניחח ליהוה: והנותרת

כא מן-המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה: וכי ה

תקרב קרבן מנחה מאפה תנור סלת חלות מצת בלולת בשמן ורקיקי

כב מצות משחים בשמן: ואם-מנחה על-המחבת קרבנך ו

כג סלת בלולה בשמן מצה תהיה: פתות אתה פתים ויצקת עליה שמן

תרגום אונקלוס

דמתקבל ברעוא קדם יי יח ואנש ארי יקריב קורבן מנחתא קדם יי סולתא יהי קורבניה ויריק עלה משחא ויתין עלה לבונתא: יט וייתניה לות בני אהרן כהניא ויקמוץ מתמן מלי קומציה מסלתה וממשחה על כל לבונתה ויסיק כהנא ית אדכרתה למדבחא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: כ ודישתאר מן מנחתא לאהרן ולבנוהי קדש קודשין מקורבניא דיי: כא וארי תקריב קורבן מנחתא מאפה תנור סלת גריצן פטירין דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח: כב ואם מנחתא על מסריתא קורבנך סולתא דפילא במשח פטיר תהי: כג בצע יתה בצועין ותריק עלה משחא

פירוש רש"י

לבנתה. לבד כל הלבנה, יהא הקמץ מלא: לבנתה והקטיר. אף הלבנה בהקטירה: מלא קמצו מסלתה ומשמנה. הא אם קמץ ועלה בידו גרגר מלח, או קרט לבנה, פסולה: אזפרתה. הקמץ העולה לגבה הוא זכרון המנחה, שבו נזכר בעליה לטובה ולנחת רוח: (כ) לאהרן ולבניו. כהן גדול נוטל חלק בראש שלא במחלקת, וההדיוט – במחלקת: קדש קדשים. היא להם: מאשי ה'. אין להם חלק בה, אלא לאחר מתנות האשים: (כא) וכי תקרב וגו'. שאמר 'הרי עלי מנחת מאפה תנור'; ולמד הכתוב שיביא או חלות או רקיקין – החלות בלולת והרקיקין משוחין. ונחלקו רבותינו במשיחתן: יש אומרים: מושחן וחוזר ומושחן עד שפלה כל השמן שבלג – שכל המנחות טעונות לג שמן; ויש אומרים: מושחן כמין 'כי' [עיי' רש"י שמות כב:א] ושאר השמן נאכל בפני עצמו לכהנים. מה תלמוד לומר 'בשמן' 'בשמן' שתי פעמים? להכשיר שמן שני ושלישי היוצא מן הזיתים, ואין צריך שמן ראשון אלא למנורה, שנאמר בו 'זך' (שמות כא:א). ושנינו במנחות (עו:). כל המנחות האפוינות לפני קמיצתן ונקמצות על ידי פתיחה – כלן באות עשר עשר חלות, והאמור בה 'רקיקין' – באה עשרה רקיקין: (כב) ואם מנחה על המחבת. שאמר: 'הרי עלי מנחת מחבת'; וכלי הוא שהיה במקדש שאופין בו מנחה על האור בשמן, והפלי אינו עמק, אלא צף, ומעשי המנחה שבתוכו קשין, שמתוך שהיא צפה, האור שורף את השמן. וכלן טעונות שלש מתנות שמן: יציקה ובלילה ומתן שמן בפלי קדם לעשיתן: סלת בלולה בשמן. מלמד, שכוללן בעודן סלת: (כג) פתות אתה פתים. לרבות כל המנחות, הנאפות קדם קמיצה – לפתיחה: ויצקת עליה שמן

(יח) ונפש פי תקריב. לא נאמר 'נפש' בכל קרבנות נדבה, אלא במנחה; מי דרכו להתנדב מנחה? עני! אמר הקדוש ברוך הוא: 'מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו': סלת יהיה קרבנו. האומר 'הרי עלי מנחה' סתם, מביא מנחת סלת, שהיא הראשונה שבמנחות ונקמצת כשהיא סלת, כמו שמפרש בענין. לפי שנאמרו כאן חמשה מיני מנחות, וכלן באות אפוינות קדם קמיצה חוץ מזו, לכך קרויה 'מנחת סלת': סלת. אין 'סלת' אלא מן החטין, שנאמר 'סלת חטים' (שמות כב:ב), ואין מנחה פחותה מעשרון, שנאמר 'ועשרון סלת וגו' למנחה' (ויקרא ט:כא) – עשרון לכל מנחה: ויצק עליה שמן. על פלה: ונתן עליה לבנה. על מקצתה; מניח קמץ לבנה עליה לצד אחד. ומה ראית לומר כן? שאין רבוי אחר רבוי בתורה, אלא למעט. דבר אחר: שמן – על פלה, מפני שהוא נבלל עמה ונקמץ עמה, כמו שנאמר 'מסלתה ומשמנה' (פסוק יט), ולבנה על מקצתה, שאינה נבללת ונקמצת עמה, שנאמר 'על כל לבנתה' (שם) – שלאחר שקמץ, מלקט את הלבנה פלה מעליה ומקטירה: ויצק וגו' ונתן וגו' והביאה. מלמד, שייציקה ובלילה פשרים בזר: (יט) הכהנים וקמץ. מקמיצה ואילך – מצות כהנה: וקמץ משם. במקום שרגלי הזר עומדות; ללמדך, שהקמיצה פשרה בכל מקום בעזרה, אף באחת עזרה אמה של מקום דריסת רגלי ישראל: מלא קמצו. יכול, מברץ – מבצבץ ויוצא לכל צד? תלמוד לומר במקום אחר: 'והרים ממנו בקמצו' (להלן כ:ט) – אין לך כשר, אלא מה שבתוך הקמץ. אי 'בקמצו', יכול חסר? תלמוד לומר 'מלא'. הא כיצד? חופה שלש אצבעותיו על פס ידו, וזהו 'קמץ' במשמע הלשון העברית: על כל

א כד מנחה הוא:

וְאִם־מִנְחַת מִרְחֶשֶׁת קֹרְבָנָךְ סֶלֶת בְּשֶׁמֶן ז' שלישי

כה תַעֲשֶׂה: וְהֵבֵאתָ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מֵאֲלֶה לַיהוָה וְהִקְרִיבָהּ אֶל־
 כו הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ: וְהָרִים הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזִכְרָתָהּ וְהִקְטִיר
 כז הַמִּזְבֵּחַ אֵשׁ רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: וְהִנּוֹחֲתָ מִן־הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו
 כח קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים מֵאֲשֵׁי יְהוָה: כָּל־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה
 כט חֶמֶץ כִּי כָל־שָׂאֵר וְכָל־דָּבָשׁ לֹא־תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אֵשׁ לַיהוָה: קֹרְבַן
 ל רֵאשִׁית תִּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא־יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ: וְכָל־
 קֹרְבַן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח תִּמְלֹחַ וְלֹא תִשָּׁבֵית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ
 לא עַל כָּל־קֹרְבָנְךָ תִּקְרִיב מֶלַח: וְאִם־תִּקְרִיב מִנְחָת בַּכּוֹרִים ח
 לב לַיהוָה אָבִיב קְלוֹי בָּאֵשׁ גֵּרֶשׁ פְּרָמֶל תִּקְרִיב אֶת מִנְחַת בַּכּוֹרִיךְ: וְנָתַתָּ עָלֶיהָ
 לג שֶׁמֶן וְשִׁמְתָּ עָלֶיהָ לְבִנְיָה מִנְחָה הוּא: וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אֲזִכְרָתָהּ
 מִגֵּרֶשֶׁהּ וּמִשְׁמָנָהּ עַל כָּל־לִבְנָתָהּ אֵשׁ לַיהוָה:

תרגום אונקלוס

מִנְחָתָא הֵיא: כֹּד וְאִם מִנְחָתָא רִדְתָּא קֹרְבָנָךְ סֶלֶת בְּשֶׁמֶח תַּתְעֲבִיד: כֹּה וְתִיתִי יֵת מִנְחָתָא דְתַתְעֲבִיד מֵאֲלִין
 קָדָם יִי וִיקָרְבֵנָה לְכֹהֲנָא וִיקָרְבֵנָה לְמִדְבָּחָא: כֹּז וִיפְרִישׁ כֹּהֲנָא מִן מִנְחָתָא יֵת אֲזִכְרָתָהּ וִיִּסִיק לְמִדְבָּחָא קֹרְבַן
 דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעוּא קָדָם יִי: כֹּז וִיִּשְׁתָּאֵר מִן מִנְחָתָא לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קֳדָשִׁין מִקֹּרְבָנָא דִּי: כֹּה כָּל מִנְחָתָא
 דְּתִקְרִיבֻן קָדָם יִי לֹא תַתְעֲבִיד חֲמִיעַ אֲרִי כָּל חֲמִיר וְכָל דָּבָשׁ לֹא תִסְקֹן מִנֵּיהּ קֹרְבָנָא קָדָם יִי: כֹּט קֹרְבַן קֳדָמָי
 תִּקְרִיבֻן יִתְהוּן קָדָם יִי וְלִמְדָּבָחָא לֹא יִתְסָקֹן לְאַתְקַבֵּל בְּרַעוּא: ל וְכָל קֹרְבַן מִנְחָתְךָ בַּמֶּלַח וְלֹא תִבְטִיל
 מֶלַח הָיִם אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ עַל כָּל קֹרְבָנְךָ תִּקְרִיב מֶלַח: לא וְאִם תִּקְרִיב מִנְחָת בַּכּוֹרִין קָדָם יִי אָבִיב קְלִי בָּנוֹר
 פִּירוּכֵן רַכִּיכֵן תִּקְרִיב יֵת מִנְחָת בַּכּוֹרִיךְ: לב וְתִיתִין עָלֶיהָ מִשְׁחָא וְתִשְׁוִי עָלֶיהָ לְבִנְיָה מִנְחָתָא הֵיא: לג וִיִּסִיק כֹּהֲנָא
 יֵת אֲזִכְרָתָהּ מִגֵּרֶשֶׁהּ וּמִמִּשְׁחָהּ עַל כָּל לִבְנָתָהּ קֹרְבָנָא קָדָם יִי:

פירוש רש"י

לְקָרֵב בַּמִּזְבֵּחַ בַּמֶּלַח, וְנִסּוּךְ הַמִּים בַּחֲג: עַל כָּל
 קֹרְבָנָךְ. עַל עוֹלֹת בְּהֵמָה וְעוֹף וְאִמּוּרֵי כָּל הַקֳּדָשִׁים
 כָּלָם: (לֹא) וְאִם תִּקְרִיב. הֵרִי 'אִם' מִשְׁמַשׁ בְּלִשׁוֹן
 'כִּי', שֶׁהֵרִי אֵין זֶה רְשׁוּת, שֶׁהֵרִי בַּמִּנְחָת הָעֹמֵר
 הַכָּתוּב מִדְּבַר, שֶׁהֵיא חוּבָה. וְכֵן 'וְאִם' יִהְיֶה הֵיבֵל
 וְגו' (בַּמִּדְבָּר לֵב: ל): מִנְחָת בַּכּוֹרִים. בַּמִּנְחָת הָעֹמֵר
 הַכָּתוּב מִדְּבַר, שֶׁהֵיא בָּאָה אָבִיב – בְּשַׁעַת בְּשׁוּל
 הַתְּבוּאָה, וּמִן הַשְּׁעוּרִים הֵיא בָּאָה. נֹאמַר כֹּאן
 'אָבִיב' וְנֹאמַר לְהֵלֵךְ 'כִּי הַשְּׁעוּרָה אָבִיב' (שְׁמוֹת ו: מד):
 קְלוֹי בָּאֵשׁ. שֶׁמִּיבִשִּׁין אוֹתָהּ עַל הָאוֹר בָּאָבִיב
 שֶׁל קְלָאִים, שֶׁאֵלּוּלֵי כֵן אֵינָה נִטְחָנֶת בְּרַחִים, לְפִי
 שֶׁהֵיא לְחָה: גֵּרֶשׁ פְּרָמֶל. גְּרוּשָׁה בַּעֲדָה לְחָה. 'גֵּרֶשׁ'
 – לִשׁוֹן שִׁבְרָה וְטַחֲנִינָה גְּסָה בְּרַחִים שֶׁל גְּרוּסוֹת,
 כְּמוֹ 'וַיִּגְרַס בְּחֻצֵּי שֹׁנִי' (אִיכָה, קִינָה ג: טו), וְכֵן 'גֵּרֶסָה
 נִפְשִׁי' (תְּהִלִּים סדר טז פסוק קטז, מִזְמוֹר קטז שְׁלֹשׁ פְּסוּקִים כ:)
 פְּרָמֶל. בַּעֲדֵי הַכֹּר מֶלַח, שֶׁהַתְּבוּאָה לְחָה וּמֶלַח
 בְּקִשְׁיִן שְׁלָה, וְעַל כֵּן נִקְרְאוֹת הַמְּלִילוֹת 'פְּרָמֶל',
 וְכֵן 'וְכִרְמֶל בְּצִקְלָנוּ' (מְלָכִים כֹּא: יז):

מִנְחָה הוּא. לְרִבּוֹת כָּל הַמִּנְחוֹת לִיצִיקָה; יָכוֹל, אִף
 מִנְחַת מֵאֶפֶה תָנוּר כֵּן? תִּלְמוּד לומר: 'עָלֶיהָ'.
 אוֹצִיא אֶת הַחֲלוֹת וְלֹא אוֹצִיא אֶת הָרִקִּיקִין?
 תִּלְמוּד לומר: 'הוּא': (כֹּד) מִרְחֶשֶׁת. כָּלִי הוּא שֶׁהֵיא
 בַּמִּקְדָּשׁ, עֶמֶק, וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵיא עֶמְקָה, שֶׁמִּנָּה צָבוּר
 וְאֵין הָאוֹר שׁוֹרְפוֹ, לְפִיכָךְ מַעֲשֵׂי מִנְחָה הָעֲשׂוּיִין
 לְתוֹכָהּ רוֹחֲשִׁין; כָּל דָּבָר רַךְ עַל יְדֵי מִשְׁקָה, נִרְאָה
 כְּרוֹחֶשׁ וּמִנְעֻנֵּעַ: (כֹּה) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מֵאֲלֶה. מֵאֲחָד מִן
 הַמִּינִים הַלְלוֹ: וְהִקְרִיבָהּ. בַּעֲלִיָּה אֶל הַכֹּהֵן: וְהִגִּישָׁהּ.
 הַכֹּהֵן: אֶל הַמִּזְבֵּחַ. מִגִּישָׁהּ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִעֲרִיבֵית
 שֶׁל מִזְבֵּחַ: (כֹּז) אֶת אֲזִכְרָתָהּ. הֵיא הַקֶּמֶץ: (כֹּח) וְכָל
 דָּבָשׁ. כָּל מִתִּיקַת פְּרִי קְרוּיָה 'דָּבָשׁ': (כֹּט) קֹרְבַן
 רֵאשִׁית תִּקְרִיבוּ אֹתָם. מֵה יֵשׁ לָךְ לְהֵבִיא מִן הַשָּׂאֹר
 וּמִן הַדָּבָשׁ? 'קֹרְבַן רֵאשִׁית' – שְׁתֵּי הַלָּחִם שֶׁל
 עֲצֵרֶת הַבָּאִים מִן הַשָּׂאֹר, שֶׁנֹּאמַר 'חֶמֶץ תֹּאפִינָה'
 (וִיקְרָא יט: ג), וּבַכּוֹרִים מִן הַדָּבָשׁ, כְּמוֹ בַכּוֹרֵי תֹאנִים
 וְתִמְרִים: (ל) מֶלַח בְּרִית. שֶׁהַבְּרִית כְּרוּתָה לְמֶלַח
 מִשְׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, שֶׁהַבְּטָחוֹ הַמִּים הַתַּחֲתוֹנִים

מִפְתַּח סְדְרֵי הַתֵּנֶךְ קוֹרְבֵן מִנְחָה בְּרֵאשִׁי הַסְּדֵרִים: קוֹרְבֵן הַמִּנְחָה קוֹדֵם לְכָל הַקּוֹרְבָנוֹת בַּפְּסוּק שֶׁבְּרֵאשׁ סְדֵר כֹּה
 בִּיחְזָקָא וְשֶׁה אֲחֵת מִן הַצֵּאֵן מִן הַמֵּאֲתִים מִמִּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וְלַעֲוִלָה וְלִשְׁלֵמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נֹאם ה' אֱלֹהִים.
 רֵאשׁ סְדֵר ג' כֹּאן עוֹסֵק בַּמִּנְחָת חֲנוּךְ וְרֵאשׁ סְדֵר כֹּה בַחֲמוֹשׁ בַּמִּדְבָּר נִקְבַּע בַּמִּנְחָת הַבִּיכּוֹרִים שֶׁבַח שְׁבוּעוֹת.

א' ל'ד ואם-זבח שלמים קרבנו אם מן-הבקר הוא מקריב אם-זכר אם-נקבה ט רביעי ג ויקרא
 לה תמים יקריבנו לפני יהוה: וסמך ידו על-ראש קרבנו ושחטו פתח אהל
 לו מועד וזרקו בני אהרן הכהנים את-הדם על-המזבח סביב: והקריב
 מזבח השלמים אשה ליהוה את-החלב המכסה את-הקרב ואת כל-החלב
 לו אשר על-הקרב: ואת שתי הפלית ואת-החלב אשר עלהן אשר על-
 לה הפסלים ואת-היתרת על-הכבד על-הפלית יסירנה: והקטירו אתו בני-
 אהרן המזבחה על-העלה אשר על-העצים אשר על-האש אשה ריח
 ניחח ליהוה:

ט' ואם-מן-הצאן קרבנו לזבח שלמים ליהוה זכר או נקבה תמים יקריבנו: מ' מא
 אם-כשב הוא-מקריב את-קרבנו והקריב אתו לפני יהוה: וסמך את-ידו
 על-ראש קרבנו ושחט אתו לפני אהל מועד וזרקו בני אהרן את-דמו
 מב על-המזבח סביב: והקריב מזבח השלמים אשה ליהוה חלב האליה
 תמימה לעמת העצה יסירנה ואת-החלב המכסה את-הקרב ואת כל-
 מג החלב אשר על-הקרב: ואת שתי הפלית ואת-החלב אשר עלהן אשר
 מד על-הפסלים ואת-היתרת על-הכבד על-הפלית יסירנה: והקטירו הפהן
 המזבחה לחם אשה ליהוה:

תרגום אונקלוס

ל'ד ואם נכסת קודשיא קורבניה אם מן תורי הוא מקריב אם דבר אם נוקבא שלים יקרבניה קדם יי: לה ויסמוך
 ידיה על ריש קורבניה ויכסניה בתרע משפן זמנא ויזרקון בני אהרן כהניא ית דמא על מדבחא סחור סחור:
 לו ויקריב מנכסת קודשיא קורבנא קדם יי ית תרבא דחפי ית גוא וית כל תרבא דעל גוא: לו וית תרתין כולין
 וית תרבא דעליהון דעל גססא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא יעדינה: לה ויסקון יתיה בני אהרן למדבחא
 על עלתא דעל אעיא דעל אישתא קורבן דמתקבל ברענא קדם יי: לט ואם מן ענא קורבניה לנכסת קודשיא
 קדם יי דבר או נוקבא שלים יקרבניה: מ' אם אמר הוא מקריב ית קורבניה ויקריב יתיה קדם יי: מא ויסמוך
 ית ידיה על ריש קורבניה ויכוס יתיה קדם משפן זמנא ויזרקון בני אהרן ית דמיה על מדבחא סחור סחור:
 מב ויקריב מנכסת קודשיא קורבנא קדם יי תרביה אליתא שלמתא לקביל שזרתא יעדינה וית תרבא דחפי
 ית גוא וית כל תרבא דעל גוא: מג וית תרתין כולין וית תרבא דעליהון דעל גססא וית חצרא דעל כבדא
 על כוליתא יעדינה: מד ויסקניה כהנא למדבחא לחים קורבנא קדם יי:

פירוש רש"י

(ל'ד) שלמים. שמיטלים שלום בעולם. דבר
 אחר: 'שלמים' – שיש בהם שלום למזבח
 ולכהנים ולבעלים: (לו) ואת כל החלב וגו'. להביא
 חלב שעל הקבה – דברי רבי ישמעאל.
 רבי עקיבא אומר: להביא חלב שעל הדקין:
 (לז) הפסלים. פלג"ש בלעז, שהחלב שעל הפליות,
 כשהבהמה חיה, הוא בגבה הפסלים מלמטה,
 וזהו החלב שתחת המתנים שקורין בלעז לונביל"ש –
 לבן הנראה למעלה בגבה הפסלים, ובתחתיתו
 הבשר חופהו: היתרת. הוא דפן המסך שקורין
 איבלי"ש, ובלשון ארמי 'חצרא דכבדא': על
 הכבד. שיטל מן הכבד עמה מעט; ובמקום אחר
 הוא אומר: 'ואת היתרת מן הכבד' (ויקרא ד:מו):

על הכבד על הפליות. לבד מן הכבד ולבד מן
 הפליות 'יסירנה' לזו: (לח) על העלה. מלבד
 העולה, למדנו שתקדם עולת תמיד לכל קרבן על
 המזבחה: (מ) אם כשב. לפי שיש באמורי הכשב
 מה שאין באמורי העז, שהכשב אליתו קרבה,
 לכך נחלקו לשתי פרשיות: (מא) וזרקו. שתי
 מתנות שהן ארבע, ועל ידי הפלי הוא זורק, ואינו
 נותן באצבע אלא חטאת: (מב) חלבו. המבחר
 שבו, ומהו זה? 'האליה תמימה': לעמת העצה.
 למעלה מן הפליות היועצות: (מד) לחם אשה לה.
 לחמו של אש לשם גבה: לחם. לשון מאכל, וכן
 'נשחיתה עץ בלחמו' (ירמיה ו:מז), 'עבד לחם רב'
 (דניאל ג:לט), 'לשחוק עשים לחם' (קהלת ד:לא):

אָ מֶה, מִזֶּה, וְאִם-עַזְּ קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיבֹהּ לִפְנֵי יְהוָה: וְסָמַךְ אֶת-יָדוֹ עַל-רֹאשׁוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ יָא וִיקְרָא
 מִזֶּה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אֹהֶרֶן אֶת-דָּמֹו עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: וְהִקְרִיב
 מִמֶּנּוּ קָרְבָּנוֹ אִשָּׁה לַיהוָה אֶת-הַחֹלֶב הַמִּכְסָּה אֶת-הַקֶּרֶב וְאֶת כָּל-הַחֹלֶב
 מִחֹ אֲשֶׁר עַל-הַקֶּרֶב: וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֶת-הַחֹלֶב אֲשֶׁר עָלֵהֶן אֲשֶׁר עַל-
 מִטְּ הַכֹּסֶלִים וְאֶת-הִיתָרָת עַל-הַכֹּפֶד עַל-הַכְּלִיֹּת יִסִּירֶנָּה: וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן
 נ הַמִּזְבֵּחַ לַחֵם אִשָּׁה לָרִיחַ נִיחֹחַ כָּל-חֹלֶב לַיהוָה: חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
 בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל-חֹלֶב וְכָל-דָּם לֹא תֹאכְלוּ:

ב א, ב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נָפֶשׁ כִּי-תַחֲטָא יב חֲמִישִׁי ד
 ג בְּשִׁגְגָה מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וַעֲשֵׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה: אִם
 הִכְהֵן הַמֹּשִׁיחַ יַחֲטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן-
 ד בָּקָר תָּמִים לַיהוָה לְחַטָּאת: וְהֵבִיא אֶת-הַפָּר אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי
 ה יְהוָה וְסָמַךְ אֶת-יָדוֹ עַל-רֹאשׁ הַפָּר וְשָׁחַט אֶת-הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה: וְלָקַח
 ו הַכֹּהֵן הַמֹּשִׁיחַ מִדָּם הַפָּר וְהֵבִיא אֹתוֹ אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד: וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת-
 אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וְהִזָּה מִן-הַדָּם שִׁבְעַ פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת-פָּנָי פְּרֻכַּת
 ז הַקֹּדֶשׁ: וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן-הַדָּם עַל-קֶרְנוֹת מִזְבֵּחַ קֹטֶרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה
 אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל-דָּם הַפָּר יִשְׁפֹךְ אֶל-יְסוֹד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר-
 ח פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְאֶת כָּל-חֹלֶב פֶּר הַחַטָּאת יָרִים מִמֶּנּוּ אֶת-הַחֹלֶב הַמִּכְסָּה

תרגום אונקלוס

מֶה וְאִם מִן בְּנֵי עֲזִיזָא קוֹרְבָנִיה וִיקְרְבָנִיה קָדָם יִי: מִזֶּה וְיִסְמֹךְ יָת יְדִיהָ עַל רִישָׁהּ וְיִכּוֹס יָתִיהָ קָדָם מִשְׁכַּן זִמְנָא
 וְיִזְרְקוֹן בְּנֵי אֹהֶרֶן יָת דָּמִיהָ עַל מִדְּבָחָא סְחֹר סְחֹר: מִזֶּה וִיקְרִיב מִנִּיהָ קוֹרְבָנָא קָדָם יִי יָת תְּרַבָּא דְחָפִי
 יָת גֹּזָא וְיָת כָּל תְּרַבָּא דְעַל גֹּזָא: מִחֹ וְיָת תְּרַתִּין כּוּלִין וְיָת תְּרַבָּא דְעַלִּיהוֹן דְעַל גִּסְסִיָּא וְיָת חֲצָרָא דְעַל כְּבִדָּא
 עַל כּוּלִיָּתָא יַעֲדִינָה: מִטְּ וְיִסְקִינוֹן כְּהֵנָּא לְמִדְּבָחָא לְחִים קוֹרְבָנָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא כָּל תְּרַבָּא קָדָם יִי: ז קָדָם עָלָם
 לְדִרְיֹכּוֹן כָּל מוֹתְבִיכּוֹן כָּל תְּרַבָּא וְכָל דָּמָא לֹא תִיכְלוֹן:

א וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר: ב מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אֲנִשׁ אֲרִי יָחוּב בְּשָׁלוֹ מִכָּל פְּקוּדֵיָא דִּי דָּלָא כְּשָׁרִין
 לְאַתְעִבְדָּא וְיַעֲבִיד מִן חַד מִנְהוֹן: ג אִם כְּהֵנָּא רַבָּא יָחוּב לְחֹבַת עֲמָא וִיקְרִיב עַל חֹבַתִּיהָ דְחַב תּוֹר בֶּר תּוֹרִי שְׁלִים קָדָם
 יִי לְחַטָּאת: ד וְיִתִּי יָת תּוֹרָא לְתַרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא לְקָדָם יִי וְיִסְמֹךְ יָת יְדִיהָ עַל רִישׁ תּוֹרָא וְיִכּוֹס יָת תּוֹרָא קָדָם יִי: ה וְיִסְב
 כְּהֵנָּא רַבָּא מִדָּמָא דְתּוֹרָא וְיַעֲלִי יָתִיהָ לְמִשְׁכַּן זִמְנָא: ו וְיִטְבּוֹל כְּהֵנָּא יָת אֶצְבָּעִיהָ בְּדָמָא וְיִדִּי מִן דָּמָא שִׁבְעַ זְמַנִּין קָדָם יִי
 קָדָם פְּרֻכַּתָּא דְקוֹדֶשׁ: ז וְיִתִּין כְּהֵנָּא מִן דָּמָא עַל קֶרְנֵת מִדְּבָח קֹטֶרֶת בְּסִמֵּיָא קָדָם יִי דְבִמִּשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת כָּל דָּמָא
 דְתּוֹרָא יִשְׁפּוֹךְ לִיסוּדָא דְמִדְּבָחָא דְעַלְתָּא דְבִתְרַע מִשְׁכַּן זִמְנָא: ח וְיָת כָּל תְּרַב תּוֹרָא דְחַטָּאת יַפְרִישׁ מִנִּיהָ יָת תְּרַבָּא דְחָפִי

פירוש רש"י

(ז) חֻקַּת עוֹלָם. יָפָה מִפְּרֶשׁ בְּתוֹרַת כְּהֵנִים כָּל
 הַפְּסוּק הַזֶּה:

סדר ב (ב) מִכָּל מִצְוֹת ה'. פֶּרֶשׁוֹ רַבּוֹתֵינוּ: אֵין
 חַטָּאת בָּאָה אֶלָּא עַל דְּבָר שְׁזָדוֹנוֹ לָאוּ וְכֵרַת [וַיִּג
 וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת]: מֵאֲחַת מֵהֵנָּה. מִמִּקְצַת אֲחַת מִקְצֵה,
 כְּגוֹן: הַכּוֹתֵב בְּשִׁפְת שֵׁם [וַיִּג שֵׁם] מִשְׁמַעוֹן, נַח
 מִנְחוֹר, דַּן [וַיִּג דָּן] מִדְּנִיָּאל: (ג) אִם הִכְהֵן הַמֹּשִׁיחַ
 יַחֲטָא לְאַשְׁמַת הָעָם. מִדְּרָשׁוֹ: אֵינוֹ חַיִּב אֶלָּא בְּהַעֲלֵם
 דְּבָר עִם שְׁגִגַּת מַעֲשֵׂה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּאַשְׁמַת הָעָם
 'וְנַעֲלֵם דְּבָר מַעֲשֵׂי הַקֹּהֵל וְעָשׂוֹ' (לֵהלֵךְ פֶּסוּק יג);
 וּפְשׁוּטוֹ לִפְי אַגְדָּה: כְּשֶׁכְּהֵן גְּדוֹל חוֹטָא – 'אַשְׁמַת
 הָעָם' הוּא זֶה, שֶׁהֵן תְּלוּיִין בּוֹ לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם

ב על־הַקָּרֵב וְאֶת כָּל־הַחֹלֵב אֲשֶׁר עַל־הַקָּרֵב: וְאֶת שְׁתֵּי הַכֹּלִיֹּת וְאֶת־הַחֹלֵב
 אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכֹּסֶלִים וְאֶת־הִיתָרֹת עַל־הַכֹּבֵד עַל־הַכֹּלִיֹּת
 י יִסְרְנָה: כַּאֲשֶׁר יוֹרֵם מִשּׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִירִם הַכֹּהֵן עַל מִזְבֵּחַ
 יא הָעֹלָה: וְאֶת־עֹזֶר הַפֶּר וְאֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ עַל־רֹאשׁוֹ וְעַל־כְּרַעָיו וְקָרְבּוֹ
 יב וּפְרָשׁוֹ: וְהוֹצִיא אֶת־כָּל־הֶפֶר אֶל־מַחוּץ לַמִּחְנָה אֶל־מְקוֹם טְהוֹר אֶל־שַׁפָּף
 הָדָשׁן וְשָׂרָף אֹתוֹ עַל־עֵצִים בָּאֵשׁ עַל־שַׁפָּף הָדָשׁן יִשְׂרָאֵל:

תרגום אונקלוס

על גִּזְא וְיֵת כָּל תְּרַבָּא דְעַל גִּזְא: ט וְיֵת תְּרַתִּין כּוֹלִין וְיֵת תְּרַבָּא דְעַל־הִתָּהוֹן דְעַל גִּסְסִיָּא וְיֵת חֲצָרָא דְעַל כְּבָדָא עַל כּוֹלִיָּתָא יַעֲדִינָה: י כְּמָא דְמִתְפָּרֵשׁ מִתּוֹר נִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא וְיִסְקִינוֹן כְּהֵנָּא עַל מִדְבָּחָא דְעֻלְתָּא: יא וְיֵת מִשָּׁךְ תּוֹרָא וְיֵת כָּל בִּסְרִיהָ עַל רִישִׁיהָ וְעַל כְּרַעֲוִיהָ וְגוֹיָהָ וְאֹכְלִיהָ: יב וְיִפְיֵק יֵת כָּל תּוֹרָא לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא לְאַתֵּר דְכִי לְאַתֵּר בֵּית מִיִּשְׁדָּא קִטְמָא וְיִקְרִיד יֵתִיהָ עַל אֵעִיא בְּאִישְׁתָּא עַל אֵתֵר בֵּית מִיִּשְׁדָּא קִטְמָא יִתּוֹקֵד:

פירוש רש"י

(י) כַּאֲשֶׁר יוֹרֵם. בְּאוֹתָם אֲמֹרִין הַמִּפְרָשִׁין בְּשׁוֹר זֶבַח מוֹכֵן לְטִמְאָה לְהַשְׁלִיךְ אֲבָנִים מִנְּגֻעוֹת וּלְבִית הַשְּׁלָמִים; וְכִי מָה פִּרְשׁ בְּזֶבַח הַשְּׁלָמִים שְׁלֹא פִרְשׁ כָּאֵלָּא לְהַקִּישׁוֹ לְשְׁלָמִים: מָה שְּׁלָמִים לְשֶׁמֶן אֵף זֶה לְשֶׁמֶן, וּמָה שְּׁלָמִים שְׁלֹם לְעוֹלָם, אֵף זֶה שְׁלֹם לְעוֹלָם; וּבִשְׁחִיטָה קִדְשִׁים מְצָרִיכוֹ לְלַמֵּד הֵימָנוּ, שְׂאִין לְמִדִּין לְלַמֵּד מִן הַלְּמִד בְּקִדְשִׁים, בְּפֶרֶק אִיזְהוּ מְקוֹמָן (זִכְרִים מִט): עַל הַכֹּבֵד וְגו' עַל הַכֹּלִיֹּת וְגו' עַל הַמִּזְבֵּחַ, כְּמֹה שְׁנֹאמַר 'וְהוֹצִיא אֶת הָדָשׁן אֶל מַחוּץ רֹאשׁוֹ וְעַל כְּרַעָיו. כֵּלָּן לְשׁוֹן תּוֹסֶפֶת הֵן, כְּמֹה 'מִלְּבָד': לְמַחְנָה' (לְהֵלֶן פִּסּוֹק טו): עַל שַׁפָּף הָדָשׁן יִשְׂרָאֵל. שְׂאִין (יב) אֶל מְקוֹם טְהוֹר. לְפִי שֵׁשׁ מַחוּץ לְעִיר מְקוֹם תְּלִמּוֹד לּוֹמֵר, אֲלֵא לְלַמֵּד, שְׂאִפְלוּ אֵין שֵׁם דָּשָׁן:

מפתח סדרי התנך

הקדמה: העיקר השישי משלושה עשר העיקרים שכתב הרמבם: אָנִי מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שְׁכָל דְּבָרֵי נְבִיאִים אֱמֶת. העיקר התשיעי: אָנִי מֵאֲמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, שְׁזֹאת הַתּוֹרָה לֹא תִהְיֶה מְחֻלָּפֶת, וְלֹא תִהְיֶה תּוֹרָה אַחֶרֶת מֵאֵת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ. הַקִּרְבַּת הַקּוֹרְבָנוֹת הִיא יְסוֹד מִרְכּוּזֵי בַתּוֹרָה וְעַלִּיהָ אֵנוּ חוֹזְרִים וּמִתְפַּלְלִים: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, ה' אֱלֹהֵינוּ, שִׁיבֵנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ, וְשֵׁם נִעְבְּדְךָ בִּירָאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קְדֻמוֹנוֹת. וְעֵרְבָה לָהּ מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם, כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קְדֻמוֹנוֹת. וְגַם: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, ה' אֱלֹהֵינוּ, שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְּשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ, וְתִטְעֵנוּ בְּגִבּוֹלֵנוּ, וְשֵׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קִרְבָּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ, תְּמִידִים כְּסֹדֶרִם וּמוֹסָפִים כְּהִלְכָתָם. הַשְׁאֵלָה שֶׁאֵנִי עוֹסֵק בָּהּ הִיא בְּבַחֲרִיהָ שֶׁל מִסְדֵּר הַסִּדְרִים שֶׁלֹא לִקְבֹּעַ רֹאשֵׁי סִדְרִים בְּפִסּוֹקֵי קוֹרְבָנוֹת, לִמְעַט כְּמֵה בּוֹדְדִים הַיּוֹצֵאִים מֵהַכֹּל. מְדוּעַ?

הסדרים: הרחקה ממיקוד עבודת ה' בקרבנות עולה ושלמים

נביאי ישראל הרבו להדגיש שעיקר עבודת ה' היא בציות למצוותיו ובהליכה בדרכיו. עבודת הקורבנות הינה נדבך נוסף בעבודה זו. אלא שפעמים רבות נהגו ישראל בניגוד לציווי ה' ובאותה שעה הביאו את קרבנותיהם לבית המקדש. כך נאמר בשמואל (ט:ה): "הַחֶפֶץ לָהּ בַּעֲלוֹת וּזְבָחִים, כְּשֶׁמֶעַ בְּקוֹל ה'". וכך אומר הנביא ישעיה (א:יא-טז): "לֵמָּה לִי רֹב זְבָחִים יֹאמֵר ה'... לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחָת שָׂוָא, קִטְרֹת תוֹעֵבָה הֵיא לִי... רָחֲצוּ הַזִּכּוֹ הַסִּירוּ רֹעַ מֵעַלְלִיכֶם מִגֵּד עֵינֵי חֲדָלוּ הָרַע: לְמַדּוֹ הֵיטֵב דָּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אֲשֶׁר חֲמוּץ שִׁפְטוֹ יָתוֹם רִיבּוֹ אֲלֻמָּנָה:".

וכך כותב הרמבם במורה הנבוכים (בתרגום הרב קאפח, חלק שלישי פרק לב, עמוד שז): "ומחמת העניין הזה... רבתה בספרי הנביאים התוכחת לבני אדם על להיטותם לקרבנות, ובאר להם שאינן המטרה החשובה כשלעצמן... ואמר ירמיה (ד:גא-ה): כִּי לֹא דִבְרָתִי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא צִוִּיתִים בַּיּוֹם הוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל דְּבָרֵי עוֹלָה וּזְבָח: כִּי אִם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי אוֹתָם לֵאמֹר שִׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם"

גם חלוקת הסדרים תרמה את חלקה למאמץ חינוכי זה. אדגים זאת: בחלוקה הבבלית החד-שנתית, סדרת צו פותחת בקרבן עולה. אך בחלוקה הארץ-ישראלית התלת-שנתית ראש סדר ג' בויקרא נקבע במנחת כהן גדול, היא מנחת חינוך, הבאה מהצומח. בסדרת אמור שבויקרא כתובה פרשת המועדות. גם שם סדר יח פותח באיסור הבאת בעלי מום לקרבן וסדר יט בקורבן שתי הלחם המובא מהצומח. [ולדעה אחרת הסדר שם מתחיל בפרשה הקודמת, בקורבן העומר המובא מהצומח] גם בסדרת פינחס שבבמדבר מתחיל סדר כה בחג השבועות במנחת שתי הלחם. הסדר היחיד בחמישה חומשי תורה הפותח בקרבן מן החי הוא סדר ב' בויקרא העוסק בקורבנות חטאת ואשם שבהם אין חשש שהמקריב יטעה לחשוב שה' זקוק לקרבן זה. גם ראש סדר כו' ביחזקאל עוסק בקורבנות מנחה, חטאת ואשם. בראש סדר יב' ביחזקאל כתוב ריח ניחוח. ובספר ויקרא (סדר ב' פסוק לא) כתוב ריח ניחוח על חטאת יחיד. בספרים שנכתבו אחרי ירמיהו ישנם סדרים שעניינם קרבנות ורובם קרבנות לעתיד לבוא כשישראל יעבדו את ה' כראוי.

ב וְאִם כָּל־עַדַּת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנִעְלַם דְּבַר מַעֲיֵנִי הִקְהֵל וְעָשׂוּ אֶחָת מִכָּל־יג ויקרא

יד מִצֹּת יִהְיֶה אֲשֶׁר לֹא־תַעֲשִׂינָהּ וְאִשְׁמוּ: וְנוֹדַעַה הַחֲטָאת אֲשֶׁר חָטְאוּ
עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ הִקְהֵל פֶּר בֶּן־בָּקָר לַחֲטָאת וְהִבְיָאוּ אוֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד:
טו וְסָמְכוּ זִקְנֵי הָעֵדָה אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הַפֶּר לִפְנֵי יְהוָה וְשָׁחַט אֶת־הַפֶּר
טז לִפְנֵי יְהוָה: וְהִבְיָא הַכֹּהֵן הַמַּשִּׁיחַ מִדָּם הַפֶּר אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד: וְטָבַל הַכֹּהֵן
יז אֶצְבָּעוֹ מִן־הַדָּם וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת־פְּנֵי הַפָּרֹכֶת: וּמִן־
הַדָּם יִתֵּן | עַל־קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת כָּל־חֻלְבּוֹ
יח הַדָּם יִשְׁפֹךְ אֶל־יְסוֹד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר־פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְאֵת כָּל־חֻלְבּוֹ
כ יָרִים מִמֶּנּוּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ: וְעָשָׂה לֶפֶר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לֶפֶר הַחֲטָאת
כא כֵּן יַעֲשֶׂה־לוֹ וְכִפֹּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם: וְהוֹצִיא אֶת־הַפֶּר אֶל־
מַחוּץ לַמִּחֲנֶה וְשָׂרָף אוֹתוֹ כַּאֲשֶׁר שָׂרָף אֶת הַפֶּר הָרִאשׁוֹן חֲטָאת הִקְהֵל
הוא:

כב אֲשֶׁר נָשִׂיא יִחְטָא וְעָשָׂה אֶחָת מִכָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֲלֵהֶיו אֲשֶׁר לֹא־תַעֲשִׂינָהּ יד
כג בְּשִׁגְגָה וְאִשָּׁם: אוֹ־הוֹדַע אֵלָיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ וְהִבְיָא אֶת־קָרְבָּנוֹ
כד שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים: וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַשְּׂעִיר וְשָׁחַט אוֹתוֹ בַּמָּקוֹם

תרגום אונקלוס

יג וְאִם כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל יִשְׁתַּלּוֹן וְיִהִי מְכוּסָא פִּתְגָמָא מַעֲיֵנִי קִהְלָא וְיַעֲבִדוֹן חַד מִכָּל פְּקוּדֵיָא דִּי דִּלָּא כְּשִׁרִין
לְאַתְעֵבְדָא וְיַחֲבוּנוֹן: יד וְתַתִּידַע חוֹבָתָא דְּחִבּוֹ עֲלֶה וְיִקְרְבוּן קִהְלָא תוֹר בֶּר תוֹרִי לַחֲטָאת וְיִיתוֹן יְתִיהָ לְקִדָּם מִשְׁכָּן
זְמָנָא: טו וְיִסְמְכוּן סְבִי כְּנִשְׁתָּא יְת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ תוֹרָא קִדָּם יי וְיִכּוּס יְת תוֹרָא קִדָּם יי: טז וְיַעֲלִי כְּהֵנָא רַבָּא מִדְּמָא
דְּתוֹרָא לְמִשְׁכָּן זְמָנָא: יז וְיִטְבּוֹל כְּהֵנָא אֶצְבָּעִיהָ מִן דְּמָא וְיִדִּי שֶׁבַע זְמַנִּין קִדָּם יי קִדָּם פְּרוּכְתָּא: יח וּמִן דְּמָא יְתִין
עַל קַרְנֵת מִדְּבַחָא דְּקִדָּם יי דְּכַמִּשְׁכָּן זְמָנָא וְיִת כָּל דְּמָא יִשְׁפּוֹךְ לִיסוּדָא דְּמִדְּבַחָא דְּעֹלָתָא דְּבִתְרַע מִשְׁכָּן זְמָנָא:
יט וְיִת כָּל תְּרַבִּיָּה יִפְרִישׁ מִנִּיהָ וְיִסִּיק לְמִדְּבַחָא: כ וְיַעֲבִיד לְתוֹרָא כְּמָא דְּעֵבֵד לְתוֹרָא דְּחֲטָאתָא כֵּן יַעֲבִיד לִיהָ וְיִכְפֹּר
עֲלֵיהוֹן כְּהֵנָא וְיִשְׁתַּבֵּיק לְהוֹן: כא וְיִפִּיק יְת תוֹרָא לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וְיִקְיֵד יְתִיהָ כְּמָא דְּאוּקִיד יְת תוֹרָא קְדָמָה חֲשַׁת
קִהְלָא הוּא: כב אִם רַבָּא יַחֲבוּ וְיַעֲבִיד חַד מִכָּל פְּקוּדֵיָא דִּי אֲלֵהִיהָ דִּלָּא כְּשִׁרִין לְאַתְעֵבְדָא בְּשִׁלּוֹ וְיַחֲבוּ: כג אוֹ אֲתִידַע לִיהָ
חֻבְתִּיהָ דְּחֵב בָּהּ וְיִיתִי יְת קוֹרְבָנִיהָ צִפִּיר בֶּר עִזִּין דְּכָר שְׁלִים: כד וְיִסְמָךְ יְדִיהָ עַל רִישׁ צִפִּירָא וְיִכּוּס יְתִיהָ בְּאַתְרָא
פִּירוּשׁ רִשִּׁי

(יג) עַדַּת יִשְׂרָאֵל. אלו סנהדרין: וְנִעְלַם דְּבַר. טעו
לְהוֹרוֹת בְּאַחַת מִכָּל כְּרִתוֹת שְׁבִתוֹרָה, שֶׁהוּא מִתֵּר:
הִקְהֵל וְעָשׂוּ. שְׁעָשׂוּ צָבוּר עַל פִּיהֶם: (יז) אֶת פְּנֵי
הַפָּרֹכֶת. וְלִמְעֹלָה הוּא אוֹמֵר (לעיל פסוק ו) 'אֶת פְּנֵי
פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ! מָשָׁל לְמַלְךְ שֶׁסָּרַחָה עָלָיו מְדִינָה,
אִם מַעֲוֵטָה סָרַחָה – פִּמְלִיָּא שְׁלוֹ מִתְקִימָת, וְאִם
כָּלָה סָרַחָה – אֵין פִּמְלִיָּא שְׁלו מִתְקִימָת. אִף כָּאן,
כְּשֶׁחָטָא כֹהֵן מִשִּׁיחַ עָדִין שֶׁם קֹדֶשֶׁת הַמָּקוֹם עַל
הַמִּקְדָּשׁ; מִשְׁחָטָאוּ כָלָם, חָס וְשָׁלוֹם, נִסְתַּלְקָה
הַקֹּדֶשׁ: (יח) יְסוֹד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר פָּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד. זֶה יְסוֹד מִצְרַיִם, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַפֶּתַח:
(יט) וְאֵת כָּל חֻלְבּוֹ יָרִים. אִף עַל פִּי שְׁלֹא פִּרַשׁ כָּאן
יְתִירָת וְשִׁתִּי כְלִיּוֹת, לְמַדִּין הֵם מ'וְעָשָׂה לֶפֶר כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה וְגו' (פסוק כ); וּמִפְּנֵי מָה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ בּוֹ? תִּנָּא
דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל: מָשָׁל לְמַלְךְ שֶׁזָּעַם עַל אוֹהֲבּוֹ,
מִפְּתַח סוֹדֵי הַתִּנְךְ לְרִשִּׁי לִפְסוֹק כִּב אֲשֶׁר נָשִׂיא יִחְטָא. לְשׁוֹן 'אֲשֶׁרִי; הַפְּסוֹק בּוֹ דוּד מִקְבַּל אַחֲרִיּוֹת עַל מַעֲשֵׂהוּ נִקְבַּע
לְרֹאשׁ סוֹד כּוֹ בְּשִׁמוּאֵל וְיִאמֹר דּוּד אֶל־נִתֵּן חֲטָאתִי לָהּ' ס

וְיִאמֹר נִתֵּן אֶל־דּוּד גַּם־הָ הָעֵבֶיר חֲטָאתָךְ לֹא תָמוּת:
מותר להפיץ ללימוד תורה אך לא למטרה מסחרית

ב

ויקרא

כה אֲשֶׁר־יִשְׁחַט אֶת־הָעֵלָה לִפְנֵי יְהוָה חֲטָאת הוּא: וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֲטָאת בָּאֵצְבָעוֹ וַנִּתֵּן עַל־קֶרְנֵת מִזְבֵּחַ הָעֵלָה וְאֶת־דָּמּוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יִסּוּד מִזְבֵּחַ הָעֵלָה: וְאֶת־כָּל־חֻלְבּוֹ יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ כַּחֲלֹב זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן מִחֲטָאתוֹ וַנִּסְלַח לוֹ:

כז וְאִם־נִפְשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְשִׁגְגָה מֵעַם הָאָרֶץ בְּעִשְׂתָּהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְהוָה טו ששי
כח אֲשֶׁר לֹא־תַעֲשֶׂינָהּ וְאָשָׁם: או הודע אֵלָיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא וְהֵבִיא כט קֶרְבָּנוֹ שְׁעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נִקְבָּה עַל־חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא: וְסָמָךְ אֶת־
ל יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחֲטָאת וְשָׁחַט אֶת־הַחֲטָאת בַּמָּקוֹם הָעֵלָה: וְלָקַח הַכֹּהֵן מדמה בָּאֵצְבָעוֹ וַנִּתֵּן עַל־קֶרְנֵת מִזְבֵּחַ הָעֵלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָה יִשְׁפֹּךְ אֶל־
לא יִסּוּד הַמִּזְבֵּחַ: וְאֶת־כָּל־חֻלְבֵּה יִסִּיר כָּאֲשֶׁר הוֹסֵר חֵלֶב מֵעַל־זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן וַנִּסְלַח לוֹ:

לב, לג וְאִם־כֶּבֶשׂ יֵבִיא קֶרְבָּנוֹ לַחֲטָאת נִקְבָּה תְּמִימָה יְבִיאָנָה: וְסָמָךְ אֶת־יָדוֹ עַל טו
לד רֹאשׁ הַחֲטָאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לַחֲטָאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הָעֵלָה: וְלָקַח
הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֲטָאת בָּאֵצְבָעוֹ וַנִּתֵּן עַל־קֶרְנֵת מִזְבֵּחַ הָעֵלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָה
לה יִשְׁפֹּךְ אֶל־יִסּוּד הַמִּזְבֵּחַ: וְאֶת־כָּל־חֻלְבֵּה יִסִּיר כָּאֲשֶׁר יוֹסֵר חֵלֶב־הַכֶּשֶׁב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן אֹתָם הַמִּזְבֵּחַ עַל אֲשֵׁי יְהוָה וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר־חֲטָא וַנִּסְלַח לוֹ:

תרגום אונקלוס

דיכוס ית עלתא קדם יי חטאת הוא: כה ויסב כהנא מדמא דחטאת באצבעיה ויתין על קרנת מדבחא דעלתא וית דמיה ישפוך ליסודא דמדבחא דעלתא: כז וית כל תרביה וסיק למדבחא כתרב נכסת קודשיא ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה וישתביק ליה: כז ואם אנש חד יחוב בשלו מעמא דארעא במעבדיה חד מפקודיא דיי דלא כשרין לאתעבדא ויחוב: כח או אתידע ליה חובתיה דחב וייתי קורבניה צפירת עזי שלמא נוקבא על חובתיה דחב: כט ויסמוך ית ידיה על ריש חטאתא ויכוס ית חטאתא באתרא דעלתא: ל ויסב כהנא מדמה באצבעיה ויתין על קרנת מדבחא דעלתא וית כל דמה ישפוך ליסודא דמדבחא: לא וית כל תרבה יעדו כמא דאתעדא תרב מעל נכסת קודשיא ויסיק כהנא למדבחא לאתקבלא ברעא קדם יי ויכפר עלוהי כהנא וישתביק ליה: לב ואם אמר ייתי קורבניה לחטאת נוקבא שלמא ייתנה: לג ויסמוך ית ידיה על ריש חטאת ויכוס ית לחטאת באתרא דיכוס ית עלתא: לד ויסב כהנא מדמא דחטאת באצבעיה ויתין על קרנת מדבחא דעלתא וית כל דמה ישפוך ליסודא דמדבחא: לה וית כל תרבה יעדו כמא דמתעדא תרב אמר מנכסת קודשיא ויסיק כהנא יתהון למדבחא על קורבניא דיי ויכפר עלוהי כהנא על חובתיה דחב וישתביק ליה: פירוש רשי

(כז) בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֵלָה. בַּצִּפּוֹן, שֶׁהוּא מִפְּרֵשׁ בְּעוֹלָה (לעיל א:יא): חֲטָאת הוּא. לְשֹׁמוֹ – כֶּשֶׂר, שֶׁלֹּא לְשֹׁמוֹ – פָּסוּל: (כה) וְאֶת דָּמוֹ. שְׁיָרֵי הַדָּם: (כו) כַּחֲלֹב זֶבַח הַשְּׁלָמִים. כְּאוֹתָן אֲמוּרִין הַמִּפְּרָשִׁים בְּעֵז הָאֲמֹר אֲצֵל שְׁלָמִים (לעיל א:מז–מח): (לא) כָּאֲשֶׁר מפתח סדרי התנך על קורבן חטאת – נושא החזרה בתשובה בראשי הסדרים:

ראש סדר כ' ביחזקאל מדבר על רשע החוזר בתשובה כִּלְחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חֲטָא לֹא תִזְכְּרָנָה לוֹ מִשְׁפָּט וצדקה עֲשֶׂה חַיִּי יִחְיֶה. והוא מושווה באמצעות הביטוי חַיִּי יִחְיֶה לצדיק מעיקרו בו עוסק ראש סדר י' שם בַּחֲקוּתִי יִהְיֶה וּמִשְׁפָּטִי שָׁמַר לַעֲשׂוֹת אֲמַת צָדִיק הוּא חַיִּי יִחְיֶה נֶאֱמַר ה' אֱלֹקִים [המילה אֱלֹקִים שם כתובה בשם של ארבע אותיות]. המשותף לשניהם הוא הילוכם בדרך בה חפץ ה' – מִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה, כדברי ירמיה הנביא בפסוק שנקבע לראש סדר ו' בַּסֵּפֶר כִּי אִם־בָּזָאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשֹּׁכֵל וְיִדַּע אוֹתִי כִּי אֲנִי ה' עֲשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ כִּי־בִאֵלָה חִפְצָתִי נֶאֱמַר־ה'.

ב לו ונפש כִּי־תִחַטָּא וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹה וְהוּא עֹד אוֹ רָאָה אוֹ יָדַע אִם־לֹא יִגִּיד יי ו ויקרא

לו וְנָפֶשׁ עֹוֹנוֹ: אוֹ נָפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגְעַ בְּכָל־דְּבַר טָמֵא אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּה טָמְאָה אוֹ
בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טָמְאָה אוֹ בְּנִבְלַת שָׂרֵץ טָמֵא וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא
לֹחַ וְאָשָׁם: אוֹ כִּי יִגַּע בְּטָמְאֹת אָדָם לְכָל טָמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמֵא בָּהּ וְנִעְלַם
לֹט מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשָׁם: אוֹ נָפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבָטָא בְּשִׁפְתָּיִם לְהָרַע | אוֹ
לְהִיטִיב לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא־יָדַע וְאָשָׁם
מ לְאַחַת מֵאלֹהֵי: וְהָיָה כִּי־יֵאָשֵׁם לְאַחַת מֵאלֹהֵי וְהִתְוֹדָה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ:
מא וְהָבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוָה עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נִקְבָּה מִן־הַצֹּאֵן כִּשְׁבָּה
מב אוֹ־שְׁעִירַת עֲזִים לְחֲטָאת וְכִפֹּר עָלָיו הִכְהֵן מִחֲטָאתוֹ: וְאִם־לֹא תִגִּיעַ יָדוֹ
די שֶׁה וְהָבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ־שְׁנֵי בְנֵי־יוֹנָה לַיהוָה
מג אֶחָד לְחֲטָאת וְאֶחָד לְעֹלָה: וְהָבִיא אֹתָם אֶל־הִכָּהֵן וְהִקְרִיב אֶת־אֲשֶׁר
מד לְחֲטָאת רִאשׁוֹנָה וּמָלַק אֶת־רִאשׁוֹ מִמּוֹל עֲרָפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל: וְהָיָה מִדָּם
הַחֲטָאת עַל־קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהִנְשָׂאָר בָּדָם יִמְצָה אֶל־יִסּוֹד הַמִּזְבֵּחַ חֲטָאת
מה הוּא: וְאֶת־הַשְּׁנֵי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֹּר עָלָיו הִכְהֵן מִחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר־

תרגום אונקלוס

לו וְאִנֹּשׁ אַרְי יְחֹב וְיִשְׁמַע קַל מוֹמִי וְהוּא סְהִיד אוֹ חֹזָא אוֹ יָדַע אִם לֹא יִחְוִי וְיִקְבִּיל חוֹבִיָּה: לוֹ אוֹ אִנֹּשׁ דִּיקְרַב בְּכָל
מִדְּעָם מִסָּאב אוֹ בְּנִבְלַת חַיָּתָא מִסָּאבָא אוֹ בְּנִבְלַת בְּעִירָא מִסָּאבָא אוֹ בְּנִבְלַת רְחִישׁ מִסָּאב וְיִהִי מְכּוּסָא מִנִּיה
וְהוּא מִסָּאב וְחָב: לח אוֹ אַרְי יְקָרַב בְּסוֹאֲבַת אִנֹּשׁ לְכָל סוֹאֲבַתִּיה דִּיסְתָּאב בָּהּ וְיִהִי מְכּוּסָא מִנִּיה וְהוּא יָדַע וְחָב:
לט אוֹ אִנֹּשׁ אַרְי יְקָרַב לְפָרְשָׁא בְּשִׁפּוֹן לְאִבְאָשָׁא אוֹ לְאִיטְבָא לְכָל דִּיפְרִישׁ אִנֹּשׁ בְּקִיּוּם וְיִהִי מְכּוּסָא מִנִּיה וְהוּא יָדַע
וְחָב לְחֹדָא מֵאֲלִין: מ וְיִהִי אַרְי יְחֹב לְחֹדָא מֵאֲלִין וְיִדִּי דְחָב עָלָה: מא וְיִיחִי יֵת אֲשָׁמִיה לְקָדָם יי עַל חוֹבַתִּיה דְּחָב נִוְקָבָא
מִן עֲנָא אִמְרָתָא אוֹ צִפִּירַת עֲזִי לְחֲטָתָא וְיִכְפֹּר עָלֶיהָ כְּהֵנָּא מְחוֹבַתִּיה: מב וְאִם לֹא תִמְטִי יָדֶיהָ כְּמִסַּת סִיתָא וְיִיחִי יֵת
חוֹבַתִּיה דְּחָב תְּרִין שְׁפִינִין אוֹ תְּרִין בְּנֵי יוֹנָה לְקָדָם יי חֹד לְחֲטָתָא וְחֹד לְעֹלָתָא: מג וְיִיחִי יֵת הוֹזֵן לוֹת כְּהֵנָּא וְיִקְרִיב יֵת
דְּלְחֲטָתָא קְדָמוֹתָא וְיִמְלֹק יֵת רִישִׁיהָ מִקְבִּיל קְדָלִיהָ וְלֹא יִפְרִישׁ: מד וְיִדִּי מִדָּמָא דְּחֲטָתָא עַל כְּתֹל מִדְּבָחָא וְדִישָׁתָא
בְּדָמָא יִתְמַצִּי לִיסּוֹדָא דְּמִדְּבָחָא חֲטָתָא הוּא: מה וְיֵת תְּנִינָא יַעֲבִיד עֹלָתָא כְּדָחוּי וְיִכְפֹּר עָלֶיהָ כְּהֵנָּא מְחוֹבַתִּיה

פירוש רש"י

(לו) וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹה. בְּדָבָר שֶׁהוּא עֹד בּוֹ, שֶׁהִשְׁבִּיעוּהוּ שְׁבוּעָה שֶׁאִם יוֹדַע לוֹ בְּעֵדוֹת, שִׁיעִיד לוֹ: (לז) אוֹ נָפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגְעַ וְגו'. וְלֹאֲחֹר הִטְמֵאָה הַזֶּה יֵאָכַל קְדָשִׁים, אוֹ יִכָּנס לְמִקְדָּשׁ, שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁזִּדְוֹנוּ כָּרַת. בְּמִסְכַּת שְׁבוּעוֹת (י:): נִדְרָשׁ כֵּן: וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ. הִטְמֵאָה: וְאָשָׁם. בְּאִכִּילַת קֹדֶשׁ אוֹ בְּבִיאַת מִקְדָּשׁ: (לח) בְּטָמְאֹת אָדָם. זֶה טָמְאֹת מֵת: לְכָל טָמְאָתוֹ. לְרִבּוֹת טָמְאֹת מִגַּע זָבִין וְזָבוֹת: אֲשֶׁר יִטְמֵא. לְרִבּוֹת הַנוֹגַע בְּבוֹעַל נָדָה: בָּהּ. לְרִבּוֹת בּוֹלַע נִבְלַת עוֹף טְהוֹר: וְנִעְלַם וְגו' וְהוּא יָדַע. שֶׁשָּׂכַח הִטְמֵאָה: וְאָשָׁם. בְּאִכִּילַת קֹדֶשׁ אוֹ בְּבִיאַת מִקְדָּשׁ: (לט) בְּשִׁפְתָּיִם. וְלֹא בִלְבִי: לְהָרַע. לְעַצְמוֹ: אוֹ לְהִיטִיב. לְעַצְמוֹ, כְּגוֹן: 'אִכְלִי' וְלֹא אִכְלִי, 'אִישׁוֹן' וְלֹא אִישׁוֹן: לְכָל אֲשֶׁר יִבְטֵא. לְרִבּוֹת לְשַׁעֲבָר: וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ. וְעָבַר עַל

מפתח סדרי התנ"ך

טעות בחלוקת הפרקים הנובעת מחוסר הבנה: פסוק לו עוסק בקורבן חטאת עולה ויורד, רש"י בפסוק לט בדיבור המתחיל וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ מדגיש זאת. מחלק הפרקים טעה לחשוב שכאן מתחילים דיני קורבן אשם והוא קבעו לראש פרק ה. [רש"י לא הכיר את חלוקת הפרקים. הוא נפטר עשרות שנים קודם ללידתו של מחלק הפרקים].

ב

מו חטא ונסלח לו:

ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או יח

שביעי

ויקרא

לשני בני-יונה והביא את-קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת

מז לא-ישים עליה שמן ולא-יתן עליה לבנה כי חטאת הוא: והביאה אל-

הכהן וקמץ הכהן ממנה מלוא קמצו את-אזכרתה והקטיר המזבחה על

מח אשי יהוה חטאת הוא: וכפר עליו הכהן על-חטאתו אשר-חטא מאחת

מט מאלה ונסלח לו והיתה לכהן כמנחה: וידבר יהוה אל-יט

נ משה לאמר: נפש כי-תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי יהוה והביא

את-אשמו ליהוה איל תמים מן-הצאן בערכך כסף-שקלים בשקל-הקדש

נא לאשם: ואת אשר חטא מן-הקדש ישלם ואת-חמישתו יוסף עליו ונתן

אתו לכהן והכהן יכפר עליו באיל האשם ונסלח לו:

תרגום אונקלוס

דחב וישתביק ליה: מו ואם לא תדביק ידיה לתרין שפנינין או לתרין בני יונה וייתי ית קורבניה דחב חד מן עסרא בתלת סאין סולתא לחטאת לא ישוי עלה משחא ולא יתין עלה לבונתא ארי חטאת היא: מז וייתניה לות כהנא ויקמוץ כהנא מנה מלי קמציה ית אדכרתה ויסיק למדבחה על קורבנא דיי חטאת היא: מח ויכפר עלוהי כהנא על חובתיה דחב מחדא מאלין וישתביק ליה ותהי לכהנא כמנחתא: מט ומליל יי עם משה למימר: נ אנש ארי ישקר שקר ויחוב בשלו מקודשא דיי וייתי ית אשמיה לקדם יי דכר שלים מן ענא בפורסניה כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא: נא וית דחב מן קודשא ישלם וית חומשיה יוסיף עלוהי ויתין יתיה לכהנא וכהנא יכפר עלוהי בדכרא דאשמא וישתביק ליה: פירוש רש

כמנחה. ללמד על מנחת חוטא שיהיו שיריה נאכלין, זהו לפי פשוטו; ורבותינו דרשו: והיתה לכהן כמנחה' ואם חוטא זה כהן הוא, תהא לו כשאר מנחת נדבת כהן, שהיא בכלל 'כליל תהיה לא תאכל' (להלן ג:ה): (נ) כי תמעל מעל. אין 'מעילה' בכל מקום, אלא שנוי, וכן הוא אומר 'וימעלו באלהי אבותיהם ויזנו אחרי אלהי עמי הארץ' (דברי הימים ב:נט), וכן הוא אומר בסוטה 'ומעלה בו מעל' (במדבר ה:ב): וחטאה בשגגה מקדשי ה'. שנהנה מן הקדש. והיכן הזהר? נאמר כאן 'חטא' ונאמר להלן 'חטא' בתרומה: 'ולא ישאו עליו חטא' (להלן י:ג), מה להלן הזהיר, אף כאן הזהיר. אי, מה להלן לא הזהיר אלא על האוכל, אף כאן לא הזהיר אלא על האוכל? תלמוד לומר 'תמעל מעל' – רבה: מקדשי ה'. המיוחדים לשם, יצאו קדשים קלים: איל. לשון קשה, כמו 'ואת אילי הארץ לקח' (יחזקאל ט:יז), אף כאן קשה – בן שתי שנים: בערכך כסף שקלים. שהיא שוה שתי סלעים: (נא) ואת אשר חטא מן הקדש ישלם. קרן וחמש להקדש:

(מו) כי חטאת הוא. ואין בדין שיהא קרבנו מהדר: (מז) חטאת הוא. נקמצה ונקטרה לשמה – כשירה, שלא לשמה – פסולה: (מח) על חטאתו אשר חטא. כאן שנה הכתוב, שהרי בעשירות ובדלות נאמר 'מחטאתו' (לעיל פסוקים מא,מה), וכאן בדלי דלות נאמר 'על חטאתו'. דקדקו רבותינו מכאן, שאם חטא כשהוא עשיר והפריש מעות לכשבה או שעירה והעני, יביא ממקצתן שתי תורים. הפריש מעות לשתי תורים והעני, יביא ממקצתן עשירית האיפה; הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר, יוסיף עליהן ויביא קרבן עשיר, לכך נאמר כאן 'על חטאתו': מאחת מאלה. מאחת משלש פפרות האמורות בענין: או בעשירות, או בדלות, או בדלי דלות. ומה תלמוד לומר? שיכול, החמורים שבהם יהיו בכשבה או שעירה, והקלין יהיו בעוף, והקלין שבקלין יהיו בעשירית האיפה? תלמוד לומר: 'מאחת מאלה' – להשוות קלין לחמורין לכשבה ושעירה אם השיגה ידו, ואת החמורין לקלין לעשירית האיפה בדלי דלות: והיתה לכהן

סדר ב עוסק ברובו בחזרה בתשובה באמצעות קורבנות חטאת ואשם. הפטרתו היא בנבואת יחזקאל העוסקת בצדיק בן רשע שאינו נענש על חטאי אביו. הכלל הוא: הן כל-הנפשות לי הנה כנפש האב וכנפש הבן ליהנה הנפש החטאת היא תמות: יחזקאל מתאר שלושה דורות במשפחה אחת: ואיש כיהיה צדיק ועשה משפט וצדקה: [בנבואה זו רוב מוחלט של החטאים והמצוות הן במצוות שבין אדם לחבירו]. ואת-אשת רעהו לא טמא ואל-אשה נדה לא יקרב: ואיש לא יזנה חבלתו חוב ישיב גולה לא יגזל לחמו לרעב יתן ועירם יכסה-בגד: כנשך לא-יתן ותרבית לא יקח מעגל ישיב ידו משפט אמת יעשה בין איש לאיש: ודינו: בחקותי יהלך ומשפטי שמר לעשות אמת צדיק הוא חיה יחיה נאם ה' אלוקים: (פסוק זה הוא ראש סדר י). אך בנו בחר בדרך אחרת: והוליד בן-פריץ שפך דם ... כנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה... הנכד רואה את דרכי אביו ולא הולך בדרכיו: והנה הוליד בן ויורא את-כל-חטאת אביו אשר עשה ויראה ולא יעשה כהן: ... מעני השבי ידו נשך ותרבית לא לקח משפטי עשה בחקותי יהלך הוא לא ימות בעון אביו חיה יחיה: (ט:לג-יט)

ב וְאִם-נָפֶשׁ כִּי תִחַטָּא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל-מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ כ
ג וְלֹא-יָדַע וְאָשָׁם וְנָשָׂא עֹנֹו: וְהָבִיא אֵיל תָּמִים מִן-הַצֹּאן בְּעֶרְכָּךְ לְאָשָׁם
אֶל-הַכֹּהֵן וְכֹפֶר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר-שָׁגָג וְהוּא לֹא-יָדַע וְנִסְלַח
ד לוֹ: אָשָׁם הוּא אָשָׁם אָשָׁם לַיהוָה:

ה, נז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: נֶפֶשׁ כִּי תִחַטָּא וּמַעַלָה מַעַל בַּיהוָה וְכַחַשׁ כ
ז בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקְדוֹן אֹ-בִתְשׁוּמַת יָד אוֹ בְּגִזָּל אוֹ עֲשָׂק אֶת-עַמִּיתוֹ: אוֹ-מִצָּא
אֲבֵדָה וְכַחַשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל-שֶׁקֶר עַל-אַחַת מִכָּל אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה הָאָדָם
ח לַחֲטָא בְּהֵנָּה: וְהָיָה כִּי-יִחַטָּא וְאָשָׁם וְהָשִׁיב אֶת-הַגִּזְלָה אֲשֶׁר גָּזַל אוֹ אֶת-
הָעֲשָׂק אֲשֶׁר עָשָׂק אוֹ אֶת-הַפִּקְדוֹן אֲשֶׁר הִפְקֵד אֹתוֹ אוֹ אֶת-הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר

תרגום אונקלוס

ב וְאִם אָנֹכִי אֲרִי יָחִיב וְיַעֲבִיד חֵד מִכָּל פְּקוּדֵי דִי דְלֹא כְשָׁרִין לְאַתְעֵבְדָא וְלֹא יָדַע וְחָב וְיִקְבִּיל חוֹבִיָּה:
ג וְיִיְיָ דְכֹר שְׁלָמִים מִן עֲנָא בְּפִרְסָנִיהּ לְאִשְׁמָא לֹת כְּהֵנָּא וְיִכְפֹּר עֲלוּהִי כְּהֵנָּא עַל שְׁלוּתִיָּה דְאִשְׁתָּלִי וְהוּא לֹא יָדַע
וְיִשְׁתַּבֵּי לִיָּה: נז וְאִשְׁמָא הוּא עַל חוֹבִתִּיהּ דְחָב אִשְׁמָא יְקָרִיב קָדָם יְיָ: נח וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִיָּמָר: נז אָנֹכִי
אֲרִי יָחִיב וְיִשְׁקֵר שֶׁקֶר קָדָם יְיָ וְיִכְדִּיב בְּחִבְרִיָּה בְּפִקְדָנָא אוֹ בְּשׁוּתָפוֹת יָדָא אוֹ בְּגִזְלָא אוֹ עֲשָׂק יֵת חִבְרִיָּה:
נז אוֹ אִשְׁכַּח אֲבִידָתָא וְכִדִּיב בָּהּ וְאִשְׁתַּבַּע עַל שֶׁקֶרָא עַל חֵדָא מִכָּל דִּיעֲבִיד אָנֹכִי לְמַחֲב בְּהוֹן: נח וְיָהִי אֲרִי
יָחִיב וְיִתִּיב יֵת גִּזְלָא דְגִזָּל אוֹ יֵת עוֹשָׂקָא דְעֲשָׂק אוֹ יֵת פְּקוּדָנָא דְאַתְפָּקֵד לִוְתִּיָּה אוֹ יֵת אֲבִידָתָא דְאִשְׁכַּח:
פִּירוּשׁ רִשִּׁי

כ:א), הרי הוא אומר 'למען יברכך וגו' (שם) – קבע
הכתוב ברכה למי שבאת על ידו מצוה בלא ידע!
אמר מעתה: היתה סלע צרורה בכנפיו ונפלה
הימנו, ומצאה העני ונתפרנס בה, הרי הקדוש ברוך
הוא קובע לו ברכה! (נז) בערפך לאשם. בערף
האמור למעלה: אשר שגג והוא לא ידע. הא אם ידע
לאחר זמן, לא נתכפר לו באשם זה, עד שיביא
חטאת. הא למה זה דומה? לעגלה ערופה
שנתערפה, ואחר כך נמצא ההורג, הרי זה יהרג:
(נד) אשם הוא אשם אשם. הראשון כלו קמץ, שהוא
שם דבר, והאחרון – חציו קמץ וחציו פתח, שהוא
לשון פעל; ואם תאמר: מקרא שלא לצורך הוא! כבר
דרוש הוא בתורת כהנים: 'אשם אשם' – להביא
אשם שפחה חרופה, שיהא איל בן שתי שנים [שה
שתי סלעים]. יכול, שאני מרבה אשם נזיר ואשם
מצרע? תלמוד לומר 'הוא': (נו) נפש כי תחטא.
אמר רבי עקיבא: מה תלמוד לומר 'ומעלה מעל
בה'? לפי שכל המלוה והלוה והנושא והנותן אינו
עושה אלא בעדים ובשטר, לפיכך, בזמן שהוא
מכחש – מכחש בעדים ובשטר, אבל המפקיד אצל
חברו אינו רוצה שתדע בו נשמה, אלא שלישי
שביניהם, לפיכך, כשהוא מכחש – מכחש בשלישי
שביניהם: בתשומת יד. ששם בידו ממון להתעסק,
או במלוה: או בגזל. שגזל מידו כלום: או עשק. הוא
שכר שכיר: (נז) וכחש בה. שפפר 'על אחת מכל'
אלה 'אשר יעשה האדם, לחטא' ולהשבע על שקר
לכפירת ממון: (נח) כי יחטא ואשם. כשיפיר בעצמו
לשוב בתשובה ולדעת ולהודות כי חטא ואשם:

(נב) וְלֹא יָדַע וְאָשָׁם וגו' והביא. הענין הזה מדבר במי
שבא ספק ברת לידו ולא ידע אם עבר עליו אם
לא; כגון חלב ושמן לפניו, כסבור שניהם הותר
ואכל האחת. אמרו לו: אחת של חלב היתה, ולא
ידע אם זו של חלב אכל, הרי זה מביא אשם תלוי;
ומגן עליו כל זמן שלא נודע לו שודאי חטא, ואם
יודע לו לאחר זמן, יביא חטאת: ולא ידע ואשם
ונשא עונו. רבי יוסי הגלילי אומר: הרי הכתוב ענש
את מי שלא ידע, על אחת כמה וכמה שיעניש את
מי שידע! רבי יוסי אומר: אם נפשך לידע מתן
שכרן של צדיקים, צא ולמד מאדם הקדמוני [ויג
הראשון], שלא נצטוה אלא על מצות 'לא תעשה'
ועבר עליה, ראה כמה מיתות נקנסו עליו
ולדורותיו! וכי איזו מדה מרבה: של טובה או של
פרענות? הרי אומר: מדה טובה. אם מדת פרענות
מעוטה, ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו, מדה
טובה המרבה – היושב לו מן הפגולין והנותרות
והמתענה ביום הכפורים, על אחת כמה וכמה
שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל
הדורות! רבי עקיבא אומר: הרי הוא אומר 'על פי
שנים עדים או שלשה וגו' (דברים יז:א), אם מתקיימת
העדות בשנים, למה פרט לך הכתוב שלשה? אלא
להביא שלישי להחמיר עליו, כאלו הועיל, ולעשות
דינו לענין ענש והזמה כיוצא באלו, אם כך ענש
הכתוב לנטפל לעוברי עברה כעוברי עברה, על
אחת כמה וכמה שישלם שכר טוב לנטפל לעושי
מצוה כעושי מצוה! רבי אלעזר בן עזריה אומר:
'כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה' (דברים

ראשי הסדרים הם פסוקי יסוד: ראה ברשי בסוף פסוק נב המסביר את הפסוק שנבחר לראש סדר כ בדברים.

ב נט מצא: או מכל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו וחמשותי
 ס יסף עליו לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו: ואת-אשמו יביא ליהוה
 סא איל תמים מן-הצאן בערפך לאשם אל-הכהן: וכפר עליו הכהן לפני
 יהוה ונסלח לו על-אחת מכל אשר-יעשה לאשמה בה:
 סב, סג וידבר יהוה אל-משה לאמר: צו את-אהרן ואת-בניו לאמר זאת תורת כב צו
 העלה הוא העלה על מוקדה על-המזבח כל-הלילה עד-הבקר ואש
 סד המזבח תוקד בו: ולבש הכהן מדו בד ומכנסי-בד ילבש על-בשרו
 והרים את-הדשן אשר תאכל האש את-העלה על-המזבח ושמו אצל
 סה המזבח: ופשט את-בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את-הדשן
 סו אל-מחוץ למחנה אל-מקום טהור: והאש על-המזבח תוקד-בו לא
 תכבה ובער עליה הכהן עצים בכר בכר וערף עליה העלה
 סז והקטיר עליה חלבי השלמים: אש תמיד תוקד על-המזבח לא

תרגום אונקלוס

נט או מכולא דישתבע עלוהי לשקרא וישלים יתיה ברישיה וחמשותי יסוף עלוהי לדהוא דיליה יתנניה ביומא דחובתיה:
 ס וית אשמיה ייתי לקדם יי דכר שלים מן ענא בפרסניה לאשמא לות כהנא: סא ויכפר עלוהי כהנא קדם יי וישתביק ליה
 על חדא מכל דיעביד למחב בה: סב ומליל יי עם משה למימר: סג פקיד ית אהרן וית בנוהי למימר דא אורייתא דעלתא היא
 עלתא דמתוקדא על מדבחא כל ליליא עד צפרא ואישתא דמדבחא תהי יקדא ביה: סד וילבש כהנא לבושי דבוץ ומכנסין
 דבוץ ילבש על בסריה ויפריש ית דשנא דתיכול אישתא ית עלתא על מדבחא וישויניה בסטר מדבחא: סה וישלח ית
 לבושוהי וילבש לבושי אחרנין ויפיק ית דשנא למבדא למשריתא לאתר דכי: סו ואישתא על מדבחא תהי יקדא ביה לא
 תטפי ויבער עלה כהנא אעין בצפר בצפר ויסדר עלה עלתא ויסיק עלה תרבי נכסת קודשאי: סז אישתא תדירא תהי יקדא
 פירוש רש"י

ל'אחר שחתה גזלים אילך ואילך ונטל מן הפנימיות,
 שנאמר 'את העלה על המזבח': (סו) ופשט את
 בגדיו. אין זו חובה, אלא דרך ארץ, שלא ילכלך
 בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד.
 בגדים שבשל בהן קדרה לרבו, אל ימוג בהן כוס
 לרבו, לכך - 'ולבש בגדים אחרים', פחותין מהן:
 והוציא את הדשן. הצבור בתפוח, כשהוא רבה ואין
 מקום למערכה, מוציאו משם; ואין זה חובה בכל
 יום, אבל התרומה חובה בכל יום: (סו) והאש על
 המזבח תוקד בו. רבה כאן יקידות הרבה: 'על מוקדה'
 (לעיל פסוק סג), 'ואש המזבח תוקד בו', 'והאש על
 המזבח תוקד בו', 'אש תמיד תוקד על המזבח' (להלן
 פסוק סז) - כלן נדרשו במסכת יומא (דף מה.) שנהלקו
 רבותינו במנין המערכות שהיו שם: וערף עליה
 העלה. עולת תמיד היא תקדים; [ומנין שלא יהא דבר
 קודם על המערכה לתמיד של שחר? תלמוד לומר
 'העלה' עולה ראשונה]: חלבי השלמים. אם יביאו
 שם שלמים; ורבותינו למדו מכאן: 'עליה' - על
 עולת הבקר, השלם כל הקרבנות כלם. מכאן, שלא
 יהא דבר מאחר לתמיד של בין הערבים: (סז) אש
 תמיד. אש שנאמר בה 'תמיד' - היא שמדליקין
 בה את הנרות - שנאמר בה 'להעלת נר תמיד'
 (שמות כא:א) - אף היא מעל המזבח החיצון תוקד:

(נט) בראשו. הוא הקרן, ראש המזון: וחמשותי.
 רבתה התורה חמשות הרה לקרן אחת, שאם כפר
 בחמש ונשבע והודה, חוזר ומביא חמש על אותו
 חמש, וכן מוסיף והולך, עד שיתמעט הקרן,
 שנשבע 'עליו' פחות משנה פרוטה: לאשר הוא לו.
 למי שהמזון שלו: (סג) צו את אהרן. אין 'צו' -
 אלא לשון זרוז מיד ולדורות. אמר רבי שמעון:
 ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון
 כיס: זאת תורת העלה וגו'. הרי הענין הזה בא ללמד
 על הקטר חלבים ואיברים, שיהא כשר כל הלילה,
 וללמד על הפסולין, איזה אם עלה - ירד, ואיזה אם
 עלו - לא ירד; שכל 'תורה' לרבות הוא בא, לומר:
 תורה אחת לכל העולים - ואפלו פסולין - שאם
 עלו לא ירדו: הוא העלה. למעט את הרובע ואת
 הנרבע וכיוצא בהן, שלא היה פסולין בקדשו,
 שנפסלו קדם שבאו לעזרה: (סד) מדו בד. היא
 הכתנת; ומה תלמוד לומר 'מדו'? שתהא כמדתו:
 על בשרו. שלא יהא דבר חוצץ בינתים: והרים את
 הדשן. היה חותה מלא מחתה מן המאכלות
 הפנימיות, ונותנן במזרחו של כבש: הדשן אשר
 תאכל האש את העלה. ועשאתה דשן - מאותו דשן
 ירים תרומה וישמו אצל המזבח: על המזבח. מצא
 איברים שעדין לא נתאכלו, מחזירין על המזבח,

יך

מט

(ההפטר מתחילה בפסוק האחרון של פרשה קסב)

עם-זו יצאתי לך

נ תהלתי יספרו: ס ולא-אתי קראת יעקב כי-יגעתי קסג

נא בי ישראל: לא-הביאת לי שם עלתיך וזבחיך לא כבדתני לא

נב העבדתך במנחה ולא הוגעתך בלבונה: לא-קנית לי בכסף קנה

נח וחלב זבחיך לא הרויתני אך העבדתני בחטאותיך הוגעתני

נג בעונתיך: אנכי אנכי הוא מחה פשעיך למעני וחטאתיך לא

נד, נה אזכר: הזכירני נשפטה יחד ספר אתה למען תצדק: אביך

נו הראשון חטא ומליציך פשעו בי: ואחלל שרי קדש ואתנה

לחרם יעקב וישראל לגדופים: פ

נז, נח ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו: כה-אמר יהוה עשך קסד

נט ויצרך מבטן יעזרך אל-תירא עבדי יעקב וישרון בחרתי בו: כי

ס, סא אצק-מים על-צמא ונזלים על-יבשה אצק רוחי על-זרעך וברכתי

על-צאצאיך: וצמחו בבין חציר כערבים על-יבלי-מים: זה יאמר

ליהוה אני וזה יקרא בשם-יעקב וזה יכתב ידו ליהוה ובשם

ישראל יכנה: פ

א כה-אמר יהוה מלך-ישראל וגאלו יהוה צבאות אני ראשון ואני יח קסח

ב אחרון ומבלעדי אין אלהים: ומי-כמוני יקרא ויגידה ויערכה לי התימנים

מסיימים כאן

ג משומי עם-עולם ואתיות ואשר תבאנה יגידו למו: אל-תפחדו

ואל-תרהו הלא מאז השמעתיך והגדתי ואתם עדי היש אלוה

ד מבלעדי ואין צור בל-ידעתי: יצרי-פסל כלם תהו וחמודיהם

בל-יועילו ועדיהם המה בל-יראו ובל-ידעו למען יבשו:

ה, ו מי-יצר אל ופסל נסד לבלתי הועיל: הן כל-חבריו יבשו וחרשים

ז המה מאדם יתקבצו כלם יעמדו יפחדו יבשו יחד: חרש ברזל

מעצד ופעל בפחם ובמקבות יצרהו ויפעלהו בזרוע כחו גם-רעב

ח ואין כח לא-שתה מים וייעף: חרש עצים נטה קו יתארהו

בשרד יעשהו במקצעות ובמחוגה יתארהו ויעשהו כתבנית איש

ט כתפארת אדם לשבת בית: לכרת-לו ארזים ויקח תרזה ואלון

י ויאמן-לו בעצי-יער נטע ארז וגשם יגדל: והיה לאדם לבצר

ויקח מהם ויחם אף-ישיק ואפה לחם אף-יפעל-אל וישתחו עשהו

יא פסל ויסגד-למו: חציו שרף במו-אש על-חציו בשר יאכל יצלה

יח יב צלי וישבע אף-יחם ויאמר האח חמותי ראיתי אור: ושארייתו
 לאל עשה לפסלו יסגוד [יסגוד]-לו וישתחו ויתפלל אליו ויאמר
 יג הצילני כי אלי אתה: לא ידעו ולא יבינו כי טח מראות
 יד עיניהם מהשכיל לבתם: ולא ישיב אל-לבו ולא דעת ולא תבונה
 לאמר חציו שרפתי כמו-אש וְאִף אֶפִּיתִי עַל-גִּחְלִיו לָחֶם אֲצַלֶּה
 טו בשר ואכל ויתרו לתועבה אעשה לכול עץ אסגוד: רעה אפר
 לב הותל הטאו ולא יציל את-נפשו ולא יאמר הלא שקר
 טז בימיני: ׀ זכר-אלה יעקב וישראל כי עבדי-אתה קסו
 יז יצרתיו עבד-לי אתה ישראל לא תנשני: מחיתי כעב פשעיו
 יח וכענן חטאותיו שובה אלי כי גאלתי: רנו שמים כי-עשה יהוה
 הריעו תחתיות ארץ פצחו הרים רנה יער וכל-עץ בו כי-גאל
 יהוה יעקב ובִּישְׂרָאֵל יִתְפָּאֵר: ׀ ססס